

3660

A YEAR'S BOOK
OF
A BRIEF HISTORY OF
THE INDIAN PEOPLE.

by

T. D. J.

First Edition. 500 Copies.

AHMEDABAD.

Printed at the "Satya-prakash printingpress"

at Richey Road, by the proprietor

Bulakhidass Narandass.

A. D. 1888.

Price 4 Annas.

8085

Registered for copy-right under the
Government of India's Act XXV of 1867.

હિંદના લોકના ટુંકા ઇતિહાસની સાલવારી બુક.

રચનાર

જાશી. તાળાશંકર દલપતરામ. ડભોઈનાર
પ્રાંત વડોદરા.

પેટ્ટલી આવૃત્તિ. ૫૦૦ પ્રત.

અમદાવાદ.

રીચીરોડ ઉપર કૃતાસાની પોળની ગેટ પાસે
દુનનાર વલીમદના મકાનમાં જીઆપીદાસ નારણદાસે
પોતાના “સત્ય પ્રકાશ” છાપખાનામાં છાપી,
સને ૧૮૮૮.

કીમત ૪ આના.

આ પુસ્તકની ગાલીકી સને ૧૮૬૭ના ૨૫ અ
આકટ મુજબ નોંધાવી છે.

પ્રસ્તાવના.

હિંદના નાના માટા રાજ્યોએ ક્યાંથી ક્યાં સુધી રાજ્ય કર્યું તેનો વરસવાર હેવાલ તથા તેમના વખતમાં જે લડાઈઓ વિગેરે બનાવ બનેલા તે તથા તે શા માટે, તે ખુલાસાવાર દેખાડવા માટે હું આ ચોપડીમાં કોશિશ કરું છું.

હિંદના લોકના ટુંકા ઇતીહાસમાંથી સાલો વિગેરે માંડે કરવાનું છોકરાઓને ઘણુંજ કઠણ પડે છે એમ ધારી મેં આ સાલવારી જુદા બનાવેલી છે કે જેની અંદર બરાબર ધ્યાન દઈને છોકરાઓ પાઠ કરશે તો તેમને કઠણ નહીં પડે એમ મને લાગે છે. વળી આ ચોપડી બનાવવામાં મને મહેતા. ઇશ્વરલાલ કેશવલાલ રહેવાશી અમદાવાદ ધોખીની પેળમાં તથા મહેતા બળવંતરાય જસુભાઈ ઠેકાણું ઉપર મુળ્ય એ જે માણસોએ મદદ કરી અને ટેકો ન આપ્યો હોત તો મારો વિચાર પાર પડત નહીં પણ એ માણસોએ મને આ પ્રમાણે આધાર આપી મારો વિચાર પુર્ણ કરાવ્યો માટે એ મહેરબાનોનો આભાર માનું છું.

તા. ૧૫ નવેમ્બર સન ૧૮૮૮.

લી. જોશી. તોળાશંકર દલપતરામ.

ડબોઈના

પ્રાંત વડોદરા.

સાલવારીની નોટ પુકઃ

પ્રકરણ ૬ મુ.

ઈ. સ. પૂર્વે

૫૪૩-૧૦૦૦. પુદ્ધ ધર્મ.

૬૦૦ બ્રાહ્મણોએ ગોતાની સત્તા સારા પાયા ઉપર સ્થાપન કરી હતી.

૫૪૩ બુદ્ધનો વડની છાયા તળે એસી વર્ષની ઉંમરે શાંત પણે કાળ થયો.

૪૪૩ સાતસે શિષ્યોની બીજી બૌદ્ધ સભા મળી.

૨૫૭ મગધ કે બહારનો રાજા અશોક એ પંથમાં બળી તેનો હાંસીલો શિષ્ય થયો હતો.

૨૪૪ અશોક એક હમ્મર વડીલોની ત્રીજી બૌદ્ધ સભા પદનામાં બોલાવી.

ઈ. સ. ૪૦ કનીસ્ક વાયવ્ય હિંદમાં રાજ કરતો હતો.

ઈ. સ. પૂર્વે અશોકેનો પુત્ર દક્ષિણના બોક્ષાનું આ પવિત્ર શાસ્ત્રો-
૨૪૪ નું તેના પિતાનું પુસ્તક સિંહલદ્વીપમાં લેઈ ગયો.

ઈ. સ. ૬૫ કનિસ્કની સભાએ ઠરાવેલો ઉત્તરઅંધ ચીન દેશનો રાજ ધર્મ થયો.

ધ. સ. પુર્વે
૨૫૦ થી
૧૦૦૦ ઈ. સ. } હિંદુ તથા જૈન ધર્મ જોડે રહ્યા.
સુધી

ધ. સ. ચીના જ્વલાયુઓના જોવામાં જૈન માર્ગના મઠ અને
૪૦૦થી ૬૩૦ બ્રાહ્મણ ધર્મનાં દેવથો જોડે જોડે આવ્યાં હતાં.

૬૩૪ શીલાદિત્યની સભા.

૬૩૦ ઉપર હિંદમાં શીલાદિત્ય નામ જૈન રાજા રાજ
કરતો હતો.

૬૩૪ શીલાદિત્યે સાધારણ સભા ખોલાવી તે વડે તેણે જૈન
ધર્મનો ફેલાવો કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો.

૬૦૦થી ૮૦૦ બ્રાહ્મણ ધર્મનો જય.

૮૦૦ બ્રાહ્મણ ધર્મ આસ્તે આસ્તે પ્રબળ થયો.

૮૦૦ દેશનિકાત થયોનો જૈન ધર્મ.

પ્રકરણ ૬ ટુ.

ધ. સ. પુર્વે

૩૨૭થી ૧૬૧ હિંદમાં ઓક લોક.

૩૨૭ ઓક સ્વામી આવી ત્યારથી હિંદનો પરદેશી સાથેના
સંબંધનો ઇતિહાસ શરૂ થાય છે.

૫૪૯ થી ૪૮૬ હિંદ વિષે આસ કહેનાર ઓક ઇતિહાસ કર્તાઓમાં પે-
હેલો માધ્વેતસ નગરનો હેકા તૈઓસ હતો.

ઈ. સ. પુર્વે

૪૫૦

હેરોદોતસનું જ્ઞાન સિંધુ નદી સુધી હતું.

૪૦૧

વૈદ્ય કતેશીઅસે ધરાનમાં રહી આવ્યાથી હિંદમાં નીપજતી વસ્તુઓ વિષે તેના રંગ, વણાટકામ, વાંદરા અને પોપટો સંબંધી માત્ર થોડી જીના આણી.

૩૨૭

માસેદોન (મક દુનીઆ) ના પાદશાહ મહાન શિકંદરની જોડે ગયેલા ઇતિહાસ કર્તા અને વિદ્વાનોએ સિંધુની પુર્વના હિંદનું જ્ઞાન પ્રથમ યુરોપને કયું.

૩૨૭

મહાન સિકંદર હિંદમાં આવ્યો.

૩૨૫

સુસામાં જતાં રસ્તામાં સિકંદરે અન્નપાણીની તંગીથી બચકર હાનિ ભોગવીને તે તે શહેરમાં પહોંચ્યો.

૩૨૩

સિકંદરનું મૃત્યુ થયું.

૩૨૬

ખીયાસને કાંઠે કંટાળેલા શ્રીકોને અશ્વિકોલના સમૃદ્ધિવાન પ્રાંતો જીતવાની યોજનાથી લલચાવવાનો ચંદ્રગુપ્તે પ્રયત્ન કર્યો પરંતુ તેમનો નાપક પડે તેનાપર ગુસ્સે થયો તેથી તેને છાવણીમાંથી નાશી જવું પડ્યું.

૩૧૬

પછીના વર્ષોમાં ગોંધળ ચાલી તેમાં મગધ કે બિહાર માં નંદવંશનો નાશ થવાથી ચંદ્રગુપ્તે હુદાર ટોળાની મદદે પોતાનું રાજ્ય સ્થાપ્યું.

૩૧૨-૨૮૦

સેલ્યુકસે સિરિઆમાં રાજ કર્યું.

૩૧૬-૨૯૨

ગંધારા પ્રદેશમાં ચંદ્રગુપ્તે રાજ કર્યું.

૩૧૨

સેલ્યુકસે અને ચંદ્રગુપ્તે પોત પોતાના રાજ્યની સીમા

એકમેકને અડોઅડ લાવી મુકી.

ઈ. સ. પૂર્વે

૩૦૬-૨૯૮ સેલ્યુકસે ચંદ્રગુપ્તના દરબારમાં ગ્રીક એલગ્રી રાખ્યો.

૩૦૦ થી યુરોપના લોકને હિંદના હેવાલ મળ્યા છે. તેઓમાં

ઈ. સ. ૧૭૦૦ કદાચિત્ મગારથેનેસનો લખેલો હેવાલ સર્વોત્તમ છે.

ઈ. સ. પૂર્વે

૩૦૦ હિંદની સંસારી હાલત.

૨૫૬ સેલ્યુકસના પૌત્ર આન્ટિઓખસે ચંદ્રગુપ્તના પૌત્ર નામાંકિત ખૌદ રાજા અશોક નોડે કરાર કર્યો.

૧૮૧-૧૬૧ ગ્રીક લોકો જે સવારીઓ માકલતા તે ઉગમણી દિશાએ મથુરાં સુધી અને કોઈ અયોધ્યા સુધી પહોંચેલી અને પશ્ચિમ લણી સિંધ અને કચ્છ પર્યંત ગયેલી.

૨૫૦ પ્રથમ બનેલા ખૌદ પુતળાંના એહેરા બહુ રૂપાળા ગ્રીક ધાટના છે.

પ્રકરણ ૭ મુ.

ઈ.સ. પૂર્વે ૧૦૦ } સીથીઅન લોકની સવારીઓ.
થી ઇ. સ. ૫૦૦ }

૧૨૬ હિમાલયની વાયવ્યકોણે આવેલા ખાદ્ગીઆના રાજમાંથી ગ્રીકરાજવંશને સુખતના તાતાર કે રાક લોકોએ હાંકી કાઢેલા કહેવાય છે.

ઈ. સ. ૪૦ ચાથી ખૌધ સભા ખોલાવનાર કનિસ્ક ઉત્તર હિંદનો

સૌથી પ્રખ્યાત રાજ્ય હતો.

૬૩૦ ચીનાપટ્ટી નામે પંજાબમાં નગર હતું તેમાં કનિસ્ક રાજ્યે ચીનના સાન અવેજીઓને રાખેલા એવું ખતાવવામાં આવ્યું હતું.

ઈ.સ. પૂર્વે ૨૪૪ અશોકની સભાએ જે પ્રકારનો ઐદ્ધ ધર્મ નક્કી કર્યો તે હિંદના દક્ષિણ દેશોમાં મનાયો.

ઈ.સ. ૪૦ કનિસ્કની સભાએ જે ઐદ્ધ ધર્મ નક્કી કરાવ્યો તે હિંદની ઉત્તરે મધ્ય એશિયાથી જાપાન પર્યંત શક પ્રજાઓએ માન્યો.

ઈ. પુ. ૫૭ રાજા વિક્રમાદિત્ય થયો.

૫૭ એનો કામ એટલે સંવત ૨૨ થાય છે.

ઈ. સ. ૭૮ રાજા શાલિવાહન થયો. અને તેના માન્યાર્થે શક નામે જીજ્ઞે સને સ્થાપવામાં આવ્યો.

૬૦-૨૩૫ મુંગધની વાયવ્ય કાણુમાં શાહકુળના રાજા રાજ કરતા હતા.

૩૧૬-૪૭૦ અયોધ્યા અને ઉત્તર હિંદમાં ગુપ્ત રાજ્યવંસનો હાથ થ રાજ્યાધિકાર હતો.

૪૮૦-૭૨૨ પર્વત અને ત્યારપછી પણ વલ્લભીરાજને હાથ કચ્છ માળવા અને મુંગધની વાયવ્યે આવેલા પ્રાંતો હતા.

૫૩૫ ને સુગારે ગ્રીક વેપારીઓએ લાક્ષ સમુદ્રમાં સાબળેલું કે ઉત્તરહિંદમાં હુણુ નામે પ્રજા જળવાન છે.

૬૩૦-૬૪૦ વલ્લભીના દરબારનો અને ત્યાંના લોકનો દેવાલ હિ-

ઔએનપ્સાંગ નામે ચીનાઈ જ્ઞાત્રાણ્યે પુરે આપ્યો છે.

પ્રકરણ ૮ મુ.

ઈ. સ.

૭૦૦-૧૫૦૦ હિંદુમતની વૃદ્ધિ.

ઈ. સ. પુ.

૧૨૬થી ઇ.સ.

૪૦૦ સુધી.

} શક લોકનાં ટોળે ટોળાં હિંદમાં ધરતી આવ્યાં.

ઈ. ૬૪૦ જ્ઞેયીનો હિંદમાં જ્ઞાત્રા કરવા આવ્યો હતો તેણે બ્રાહ્મણો (તેના લખવા પ્રમાણે પાખંડીઓ) પોતાની સત્તા પાછી સ્થાપવા લાગ્યા હતા તેનું વર્ણન કર્યું છે.

ઈ. સ. પુ.

૨૪૪

અશોકે માંદાં માણસોને અને જનાવરોને સ્હાય કરવાને પદ્ધતિ ચલાવી હતી.

ઈ. ૭૦૦ થી

આજ પર્યંત હિંદુ લોકમાં એક પછી એક એમ કેટલાક ધર્મ સ્થાપનારા થઈ ગયા છે.

ઈ. ૧૮૬૬

ના દુકાળમાં ગળુ કાપેલો છોકરો કાળીના દેવળમાં માણુમ પડ્યો હતો.

૧૦૪૫

વિષ્ણું પુરાણ થયું.

૧૧૫૦

રામાનુજ થયો.

ઈ. સ.

૧૩૦૦-૧૪૦૦ રાગાનંદ થયો.

૧૩૮૦-૧૪૨૦ કળીર થયો.

૧૪૮૫ ચૈતન્યનો જન્મ થયો.

૧૫૨૭ ચૈતન્ય અદસ્ય થયો.

૧૫૨૦ વલ્લભસ્વામી થયો.

૧૫૨૦ વલ્લભ સ્વામી ઉત્તર હિંદમાં એવો પ્રોધ કરવા લાગ્યા કે અવાત્માના ઉદ્ધારને અર્થે તપ ને ઠાયાકટ ની જરૂર નથી.

પ્રકરણ ૧ મું.

૭૧૪-૧૫૨૬ પ્રથમ આવેલા વિજયી મુસલમાનો.

૧૦૦૦ મુમારે મુસલમાની વિજયરૂપી જીવાળ ચડવા લાગ્યો તેમાં હિંદુ ધર્મે ઉપકાં ખાધાં પણ ડૂબી ગયો નહીં.

૭૧૪-૧૫૨૬ પ્રથમ થયેલા રાજવંશી મુસલમાનો.

૧૦૦૧-૧૮૫૭ હિંદમાં જીત કરનારા મુસલમાનો અને મુસલમાની રાજકુળોની કાળાનુક્રમે સંક્ષેપ નોંધ.

૧૦૦૧-૧૧૮૬ ગીજનીવંશ. મહમુદ ગઝનવી સુલતાન ખુશરુ સુધી. (તુર્કી).

૧૧૮૬-૧૨૦૬ ઘોર વંશ. મહમુદ ઘોરી (શાહખુદીન) (અફઘાન).

૧૨૦૬-૧૨૯૦ ગુલામ સુલતાનો. (તુર્કી) કુતબુદીનથી બલખન અને કૈકુબાદ સુધી.

ઇ. સ.

૧૨૯૦-૧૩૨૦ ખિલજીકુળ (તુર્કી) જત્રાહુદીનથી નાસરુદીન ખુ-
શરૂ સુધી.

૧૩૨૦-૧૪૧૪ તુલકકૂળ. (પંજાબી તુર્કી).

૧૩૨૦-૧૩૨૫ ચિયાસઉદ્દીન તુલક.

૧૩૨૫-૧૩૫૧ મુહમ્મદ તુલક.

૧૩૫૧-૧૪૧૪ શીરોજશાહની પછી એવંશનો અંત આવ્યો.

૧૩૯૮-૯૯ તિમુર (તેમલેન) ની સરદારી નીચે મુગલો ચઢી
આવ્યા.

૧૪૧૪ સૈયદોને હાથ પછી અમલ આવ્યો.

૧૪૧૪-૧૪૫૦ દિલ્હીના રાજ્યનો ઓછો થઇ ગયેલો અધિકાર.

૧૪૫૦-૧૫૨૬ લોદીવંશ (અફઘાન) નગણી કારકીર્દીઓ: સ્વતંત્ર
રાજ્યો થાય છે.

તૈમુરવંશ. (મુગલ).

૧૫૨૬-૧૫૩૦ બાબર.

૧૫૩૦-૧૫૫૬ હુમાયૂન.

૧૫૪૦ બંગાળના અફઘાન હાકેમ શેરશાહે હુમાયુને હિંદનું
માંથી કાઢી મુક્યો.

૧૫૫૫ લગી તેના વંશે રાજ કર્યું.

૧૫૫૬-૧૬૦૫ મહાન અકબર.

૧૬૦૫-૧૬૨૭ જહાંગીર.

૧૬૨૮-૧૬૫૮ શાહજહાન પદ્મપ્રદ થયો.

ધ. સ.

૧૬૫૮-૧૭૦૭ ઔરંગઝેબ કે આલમગીર ૧ લો.

૧૭૦૭-૧૭૧૨ બહાદુરશાહ કે શાહઆલમ ૧ લો.

૧૭૧૨-૧૭૧૩ જહાંદારશાહ.

૧૭૧૩-૧૭૧૮ ફરુખશિઆર.

૧૭૧૯-૧૭૪૮ મુહમદશાહ.

૧૭૩૮-૩૯ નાદીરશાહની ચઢાઇ.

૧૭૪૮-૧૭૫૪ મુહમ્મદશાહનું મરણ અને અહમદશાહનું ગાદીએ
બેસવું

૧૭૫૪ અહમ્મદશાહનું પદવિષ્ટ થવું.

૧૭૫૪-૧૭૫૯ આલમગીર ખીજો.

૧૭૪૮-૧૭૬૧ અહમદશાહ દુરાની: અફઘાને હિંદપર કરેલી છ
સવારીઓ.

૧૭૫૯-૧૮૦૬ શાહ આલમ ખીજો એ નામનો પાદશાહ.

૧૮૦૬-૧૮૩૪ અકબર ખીજો નામનો પાદશાહ.

૧૮૩૪-૧૮૫૭ મહમ્મદ બહાદુરશાહ નામનો પાદશાહ સત્તરમાં
અને છેલ્લો મુગલ પાદશાહ.

૧૮૬૨ રંગુનમાં રાજ કેદી રાખેલો ત્યાં મરણ પામ્યો.

૫૭૦ પેગમ્બરનો જન્મ થયો.

૬૩૨ પેગમ્બરનો કાળ થયો.

૬૩૬-૮૨૮ સિંધ ઉપર આરબોની સવારીઓ.

૬૩૬ ઉરમાને મુખ્ય ઈલાકાના કાંઠાપર આવેલાં થાણાં

૬. સ.

અને ભરૂચ પર નોકાસેના મોકલી.

૬૬૨-૬૬૪ સિંધ બણી લુટ કરવાને સવારીઓ મોકલી પણ વળ્યું નહીં.

૭૧૨ જુવાન કાસમ સિંધ પર હુમલો કર્યો.

૭૧૪ જુવાન કાસમથી સિંધુની આગળ જવાયું નહીં કાસમ કે તેનું મરણ થયું.

૭૫૦ રત્નપુતોએ મુસલમાન હાકેમને હાંકી કાઢ્યો.

૮૨૮ લગી હિંદુઓ ને સિંધદેશ પાછો આવ્યો નહોતો.

૯૭૭-૧૧૭૬ પંજાબનો થોડો ભાગ મુસલમાનથી ખાલસા કરી શકાયો.

૧૫૬૫ દક્ષિણ હિંદમાં તાલીકોટનો સંગ્રામ થયો ત્યાં મુઘલો હિંદુનું બળ પુર્ણ તુટ્યું નહોતું.

૧૬૫૦ હિંદુસ્તાને પુનર્જિવન કરાવાનો હિંદુઓએ મોટા પ્રયત્નનો આરંભ કર્યો.

૧૫૫૬-૧૬૦૫ અકબરે હિંદુ રાજા રાણા અને રાજનીતિજ્ઞ પુરોહિતો ને રાજ કાજમાં સામિલ કરવાની પદ્ધતિ ચલાવી તેથી જે ઉત્તરમાં તે બાદશાહી સુદૃઢ થઈ.

૬૩૬-૧૭૬૧ ઉસમાને લુટકરવાને મોકલેલી સવારીથી. ૧૭૬૧.

૧૭૬૧ માં અહમદશાહે વંદોળીઆની પેઠે આવી દેશને હેરાન કર્યો તેની વચગાળેનાં અગીઆરસે વરસેમાં મુસલમાનો થોડે થોડે એ એકપછી એક ધ-

સાલવારીની બુક.

૧૭

ણી વાર ચઢાઈઓ કરી થોડો થોડો મુલક હત્યો.

૯૭૭ સખતગીન.

૯૭૭ સખતગીને અફઘાનિસ્તાનમાં આવેલા ગીજનીના મુસલમાની રાજપર રવારી કરી.

૧૦૦૧-૧૦૩૦ મહંમુદ ગઝનવી.

૯૮૭ સખતગીન મરી ગયો.

૧૦૦૧ મહંમુદ ગઝનવીની પેહુલી સવારી.

૧૦૦૮ મહંમુદ ગઝનવીની છઠી સવારી.

૧૦૨૪ સોમનાથનું ખેદાન મેદાન.

૧૦૨૪ સોજમી અને સર્વથી વધારે પ્રખ્યાત સવારી તેણે ગુજરાતમાં આવેલા સોમનાથના દેવાલયપર કરી.

૧૮૪૨ લાર્ડ એલેનબરો એ સોમનાથનાં પ્રખ્યાત સુખડ ના કમાડ વીગળ ચિન્હ અર્થે આણ્યા હતાં.

૧૦૩૦ મહંમુદ ગઝનવીનો ગીજનીમાં કાળયયો.

૧૧૫૨-૧૧૮૬ ઘોરવંશ.

૧૦૧૦ મહંમદે ઘોરનો વશ કર્યું.

૧૦૫૧ ઘોરના હાકેમે ગીજની હતી ત્યાંના મહાજનોને પોતાના પાટનગરમાં ઘસડી લઈ જઈ તેમનાં ગળાં કાપ્યાં ને તેમનું લોહી કોણ કરવામાં ફોટ બાંધવાના કામમાં વાપર્યું.

૧૧૫૨ ઘોરનો જય થયો ને ગીજની પડ્યું.

૧૧૬૮ લાહોર મહંમદ ગઝનવીની ઓલાદના ખુશરુ પા-

સેથી લેઇ લીધું.

- ૧૧૬૧ મહમદ ઘેરીની સામ હિંદુ પ્રતિરોધ.
 ૧૧૬૧ મહમદ ઘેરીએ પેટલી દિલ્લીપર ચઢાઈ કરી તેમાં
 થાનેશ્વર આગળ પુણું હાર્યો.
 ૧૧૬૩ હિંદુસ્તાન ઉપર ચઢાઈ કરી.
 ૧૧૬૩ રજપુતોની વ્યવસ્થા.
 ૧૧૬૩ ફરીને અફઘાનોએ પંજાબ પર ચઢાઈ કરી તેમાં
 મહમદ હત્યો.
 ૧૧૬૪ હરીશાઈ કરનાર કનોજના રાણાનો તેણે પરાજય કર્યો.
 ૧૨૦૩ મુસલમાનો બંગાલા હતે છે.
 ૧૧૯૯ બક્તિ ચાર ખિલજીએ ખીલાર હતીલીધું.
 ૧૨૦૩ બક્તિ ચાર ખિલજીએ ગંગાના ડેલ્ટા એટલા મુ-
 ખ આગળના નદી પ્રદેશ સુધી નીચલો બંગાલા
 દેશ હતી લાધો.
 ૧૨૦૩ ધક્કર લોકે પહાડોમાંથી આવી લાહોર લીધું અને
 આખા પ્રાંતને ઉજડ કર્યો.
 ૧૨૦૬ અફઘાન છાવણી સિંધુને કાંઠે હતી તે વારે ધક્કર
 જાતની એક ટોળીએ આ પાર તરીને પેલે પાર
 તંજુમાં જીધેલા સુલતાનને કતલ કર્યો.
 ૯૭૭ સખતગીને પોતાના ગીજનીના રાજ્યની હદપરતું
 થાણું પેશાવરને કરી પાછળ મુક્યું હતું.
 ૧૦૩૦ મહમુદે પખ્તિમ પંજાબને હતી તેજ રાજની સીમા

પરતો પ્રાંત બનાવ્યો હતો.

૧૨૦૬ મહમદ ઘોરીનું જ્યારે મરણ થયું ત્યારે એ સરદારે
પંડે તે મુલકના ધણી થઈ પડ્યા.

૧૨૦૬-૧૨-૧૦ કુતુબઉદ્દીન.

૧૨૦૬-૧૨૯૦ ગુલામવંશ.

૧૨૧૦ કુતુબઉદ્દીન મરી ગયો.

૧૨૧૧-૧૨૩૬ અલ્તમસ.

૧૨૩૬ અલ્તમસના મૃત્યુની પેહેલાં હિંદુઓના ઝગડા
બંધ પડ્યા.

૧૨૨૯ બગદાદના ખલિફાએ હિંદને જુદું મુસલમાની રાજ્ય
અલ્તમસની દારકીર્દીમાં માન્યું અને દિલ્હીની નવી
બાદશાહી કબુલ રાખી સિક્કા પાડ્યા.

૧૨૩૬ અલ્તમસ મરણ પામ્યો.

૧૨૩૬-૧૨૩૯ રજિયાબેગમ.

૧૨૪૫ તિખેટની વાટે મુગલો બંગાળના ઇશાન ભાગમાં
ધસી આવ્યા.

૧૨૪૪-૧૨૮૮ અફઘાન ઘાટોમાં થઈ તેઓ વારેવારે પંજાબમાં
ઉતરી આવતા.

૧૨૬૫-૧૨૮૭ બલખન.

૧૨૮૭ બલખનનું મૃત્યુ.

૧૨૯૦ ગુલામ વંશ અંત.

૧૨૯૦-૧૩૨૦ ખિલજીવંશ.

- ૧૨૯૫ જલાલુદ્દીન ને મારીનાંખ્યાં.
- ૧૨૯૫-૧૩૧૫ અલ્લાઉદ્દીનની કારકીર્દી.
- ૧૨૯૭ હિંદુઓ પાસેથી ગુજરાત ફરીને જીતીલીધી.
- ૧૩૦૦ દુર્લભ ઘેરા પછી જર્ધપુર રજપુતો કનેથી રિત્તિ મુરગઢ લીધો.
- ૧૩૦૩ ચિતોડ ગઢ જીતી સિસોદિયા રજપુતોને કટલેક દ-રજા વશ કર્યા.
- ૧૨૯૫ મુગલો ચઢી આવ્યા તેમને તેણે રાજધાની દિલ્લી આગળ હરાવ્યા.
- ૧૩૦૪-૫ ને તેમની ખીજ ચાર સવારીઓ સાથે ટકર ઝીલીને તેમાં પકડાયલા બધા કેદીઓને દિલ્લી મોકલી દેઈ ત્યાં તેમના સરદારોને તેણે હાથીના પગ હેઠે છુંદાવી માર્યા અને જુરસો ઉતરી ગયા પછી નિર્દયપણે સાધારણ સિપાઈઓને બકરાંની માફક કતલ કર્યા.
- ૧૨૯૯-૧૩૦૦ દંગો કરનારા ભત્રિજને પ્રથમ આંધળા કર્યા અને પછી તેનાં માથાં કાપ્યાં.
- ૧૩૦૩ તેણે પોતાના ગુલામ મલીક કાકુરને ફોજ સહિત અંગાળાની વાટે તેલિંગાના નામ હિંદુરાજની રાજધાની વરંગુળ હતી તે ઉપર હુમલો કરવાને મોકલ્યો.
- ૧૩૦૬ કાકુરે વિજયી કુચ માળવા, ખાનદેશ અને મહારાષ્ટ્ર કરી.

- ૧૩૦૬ હિંદમાં મુસલમાની રાજ્યનો વિસ્તાર.
- ૧૨૮૬ ગુલામ સુલતાનોના વખતમાં મુગલો એટલા બળ-
વાન થયા કે તેમની કતલ કરવી પડી.
- ૧૨૯૨ ત્રણ હજાર મુગલો તેમનો તાતાર ધર્મ છોડી મુ-
સલમાન થયા.
- ૧૩૧૧ બીજા મુગલો આવ્યા તેમણે કેટલાંક કાસ્તાન કર્યા,
ત્યારે અલાઉદ્દીને તેમાંના પાંદર હજારને કતલ કર્યા
અને તેમના કબીલાને ગુલામ કરી વેચ્યા.
- ૧૩૦૩ ચિતોડ ગઢ હત્યો ત્યારે તેમાંની ફોજે તાપ્ત થવા
કરતાં મરવું વધારે ચાલું હતું.
- ૧૩૧૫ અલાઉદ્દીન મરી ગયો.
- ૧૩૧૬-૧૩૨૦ ધર્મબદ્ધ હિંદુ પાદશાહ.
- ૧૩૨૦ ખુશરૂની ફોજે ફિતુર કરી તેનો પ્રાણ લીધો, અને
ખિલજીવંશનો અંત આવ્યો.
- ૧૩૨૦-૧૪૧૪ તુઘલક વંશ.
- ૧૩૯૮ તૈમુરલૈનનો હુમલો.
- ૧૩૨૦-૧૩૨૪ ચિયાસુદીને રાજધાની દિલ્હીમાંથી કાઢી ત્યાંથી ઉ-
ગમણી દિશાએ ચાર મૈત્રપર કરી તેનું નામ તખ-
લખાખાદ પાડ્યું.
- ૧૩૨૪-૧૩૫૧ મહમદ તખલખ.
- ૧૩૩૮-૧૩૫૧ પ્રાંતોનાં બંડ.
- ૧૩૩૮ પંજાબના હાકેમ બળવો કર્યો.

- ૧૩૩૯ પંખખનો ખખવો ખસાડી દેઘ હાકેગને ગરદન ગાર્યો.
- ૧૩૪૦ ઘણી થઇ પડેલા મુસલમાન પ્રાંતોને વશ કરી શક્યો નહીં.
- ૧૩૪૪ પોતાના રાજગોનાં મુસલમાન થાણાં ઉડાડી મેલ્યાં.
- ૧૩૫૧-૧૩૮૮ ફિરૌજશાહ તઘલખ.
- ૧૪૧૪ તઘલખ વંશનો અંત આવ્યો.
- ૧૪૧૪-૧૪૫૦ સૈયદ વંશ.
- ૧૪૫૦-૧૫૨૬ લોદીવંશ.
- ૨૮૮-૬૦૦ મહૈમુરમાં તાલકદ નામ નગર હતું તે ચેરા રાજની રાજધાની હતી.
- ૧૩૦૪ પાંચ વંશના ૧૧૬ મા રાજાને મલેક કાકુરે મારી નાખ્યો.
- ૧૧૧૮-૧૫૬૫ પરંતુ દક્ષિણ હિંદનો સમ્રાજ્ય ઇતિહાસ તો વિજયનગર કે નરસીંહ નામ હિંદુરાજથી સર થાયછે.
- ૧૩૦૩-૧૩૦૫ અલાઉદ્દીને કરેલી જીતપરથી દક્ષિણ હિંદના મુલતાનો ઉત્પન્ન થયા.
- ૧૩૨૫-૧૩૫૧ મહંમદ તઘલખના અગલમાં દોઢ પઠાણ સરદાર જાફરખાન દિલ્હીની ફૌજને હરાવી દક્ષિણનો મુલતાન થયો.
- ૧૩૪૭ બ્રહ્મણી વંશનો ઉદય થયો.
- ૧૫૨૫ બ્રહ્મણી વંશ આવ્યો.
- ૧૪૩૭ ખીજ અલાઉદ્દીનના વખતમાં એ વંશ પુણું ક-

જાએ ચઢ્યો.

૧૪૮૯ અને ૧૫૨૫ } વચ્ચે તેનાં કુસંપી તત્વોએ કરીને તુટી ગયા.

૧૪૮૯-૧૬૮૮ દક્ષિણનાં પાંચ મુસલમાની રાજ્યો.

૧૪૮૯ અદીલ શાહીકૂળ એની રાજધાની બિમ્બપુર અને તે તુર્કસ્તાનના સુલતાન ખીજા અમુરચના એક દીકરાએ વસાવી હતી.

૧૬૮૬-૮૮ મુગલ પાદશાહ ઔરંગઝેબે ખીજાપુરના રાજ્યને જીતી લઈ પોતાના રાજ્યમાં ભેળી દીધું.

૧૫૧૨ કુતુબશાહી વંશ એની રાજધાની ગોલકોંડા નગર હતું તે કોઈ સાદસીક તુર્કોમાને વસાવ્યું.

૧૬૮૭-૮૮ ગોલકોંડાને ઔરંગઝેબે જીતી લઈ પોતાના રાજ-માં સામલ કર્યું.

૧૪૯૦ નિજમશાહી વંશની રાજધાની અહમદનગર વિજય નગરના દરબારમાંના મુસલમાન પુથેલા ખાલસે વસાવ્યું.

૧૬૩૬ અહમદનગરના રાજ્યનો શાહજહાંને નાશ કર્યો.

૧૪૮૪ ઈમાદશાહી વંશનો અગલ વરાડમાં હતો તેની રાજધાની ઈલીયપુર, વિજયનગરના કોઈ હિંદુએ વસાવ્યું.

૧૫૭૨ ઈલીયપુરના રાજને અહમદનગરે જીતી લીધું.

૧૪૯૨-૧૪૯૮ ખરીદશાહી વંશ એની રાજધાની ખીદર કોઈ તુર્કો કે જીઓર્જિયને વસાવ્યું.

- ૧૬૦૯ પર્યંત સ્વંત્ર બીદર હતું.
- ૧૬૫૭ ઔરંગઝેબે બીદરગઢ હત્યો.
- ૧૫૬૫ મુસલમાનોએ સંપ કરી વિજયનગરના રાજ્યની સામે વઢયા અને તેની પોતાની હદમાં બળવો ઉઠવાથી મદદ મળી.
- ૧૫૬૫ તાલીકોટના સંગ્રામમાં મુસલમાનોએ વિજયનગરના રાજાને હરાવ્યો.
- ૧૬૩૯ વિજયનગરના રાજકુમાર પોતાનો પુર્વનો પ્રભુત્વનો અધિકાર વાવરી ઈંગ્રેજને ગદાસ વસાવવાને જગ્યા આપી.
- ૧૩૮૭-૧૭૯૯ મંજરાગાદના નાનકડા રાજવંશ કુટુંબે સ્વતંત્રતા ભોગવી.
- ૧૩૪૦ નીચલા બંગાલાએ દિલ્હીની તાબેદારી છોડી દીધી.
- ૧૫૩૮ બંગાળામાં એક પછી એક વીસ સુલતાને અમલ કર્યો પછી હુમાયુએ થોડાક વખત લગી તેને મુગલ પાદશાહીમાં ભેળી દીધું.
- ૧૫૭૬ અકબરે એ રાજ્યનો નફી અંત આણી તેને ખસલસા કરી દીધું.
- ૧૩૭૧ થી પશ્ચિમદિંદો મોટો પ્રાંત ગુજરાત સ્વતંત્ર મુસલમાની રાજ્ય બન્યું હતું તે બસે વરસ લગી ટકી રહ્યું.
- ૧૫૭૩ અકબરે ગુજરાત હતું.
- ૧૫૩૧ ગાળવાને ગુજરાતના સુલતાને જીતી પોતાના રા-

ધ. સ.

જ્યમાં જોડી દીધું.

૧૩૯૩-૧૪૭૮ જલિનપુર અને તેની જોડે વાણરસીનો મુલક પણ
સ્વતંત્ર મુસલમાની રાજ રહ્યાં.

પ્રકરણ ૧૦ મુ.

ધ. સ.

૧૫૨૬-૧૭૯૧ મુગલવંશ.

૧૪૮૨-૧૫૩૦ બાબર.

૧૫૨૬ બાબર હિંદપર ચઢી આવ્યો.

૧૪૮૨ બાબરનો જન્મ થયો હતો.

૧૪૯૪ જકસાર્તિસ નદીને કાંઠે નાનકડું ક્ષત્રીનું રાજ્ય હતું
તેની ગાદીએ બાબર વસીતો નાની ઉંમરે બાબરની
પછી જોડો. બાબર.

૧૪૯૭ અહમદ સાદસંગે પછી તેમજેનના વંશની રા-
જધાની સમર્કંદ હતી હતી.

૧૫૨૬ પંજાબપર તુર્કી પડી પાણીપતના રણમાં દિલ્હીના
મુલતાન ઇસ્લાહીમ લોદીને હરાવ્યો.

૧૫૨૭ બાબરે ફતેપુર સીક્રીના રણમાં રજપુતોને હરાવ્યા.

૧૫૩૦ બાબર આગ્રામાં મરણ પામ્યો.

૧૫૩૦-૧૫૫૬ હુમાયુન પાદશાહ.

ઇ. સ.

૧૫૪૨ સિંધના રણમાં થઇ તે નાસતો હતો ત્યારે અમર
કોટમાં તેનો પ્રખ્યાત પુત્ર અકબર અવતર્યો.

૧૫૪૫ શીરશાહ પાદશાહ થયો પણ ક્ષોજરના ડુંગરીગઢ
પર હુમલો કરતાં મૃત્યુ થયું.

૧૫૫૬ તેર વરસના અકબરે પાણીપતના રણમાં મરણીઓ
થઇ જંગ મચાવ્યો.

૧૫૫૬ હુમાયુન બાદશાહનો કાળ થયો.

૧૫૫૬-૧૬૦૫ મહાન અકબર પચાસ વરસ રાજ કર્યું.

૧૫૫૮-૧૬૦૩ હિંદુસ્તાનમાં ઈસ્લામીયેથ રાણી રાજ કરતી હતી.

૧૫૬૦ ચાર વરસ પરવશપણું ભોગવ્યા કેડે અકબર શિ-
કારે જવામાં લાગ ફાવ્યાથી એ બેહેરામખાં વજ-
રની ધુંસરીથી છુટો પડ્યો.

૧૫૫૬ રાજ્યાસને બેઠો તેવારે હિંદુ નાનાં રાજ્યોમાં વેહે-
ચાઈ ગયું હતું અને તેઓમાં કુસંપ હોવાથી સ-
લાહ શાંતી નહોતી.

૧૬૦૫ મૃત્યુ થયું ત્યારે પોતાનું ચક્રવર્તી રાજ પોતાના દી-
કરાને આપી ગયો.

૧૫૬૧-૧૫૬૮ રજપુતોને વશ કર્યા.

૧૫૯૮-૧૬૦૪ માનસિંહે રાજકારભાર ચલાવ્યો.

૧૫૩૯-૧૫૭૬ શીરશાહના કૂળે અમલ કર્યો.

૧૫૭૬-૧૭૬૫ મુગલ રાજનો પ્રાંત રહ્યો ને ત્યાં દિલ્હીથી નિમાન

ઈ. સ.

યલા ગવર્નરે અગલ ખંગાળામાં ચલાવ્યો.

૧૭૬૫ ખંગાળા બાદશાહી સનદથી ઇંગ્રેજને આપ્યું.

૧૫૭૪ ખંગાળાને કાંઠે આવેલો ઓરિસ્સા પ્રાંત અકબરના હિંદુ સેનાપતી ટોડરમલના હાથ નીચેના લશ્કરોને તાપે થયો.

૧૫૭૨-૭૩ હિંદની બીજી બાજુએ આવેલો ગુજરાત દેશ ત્યાંના મુસલમાન મુલતાન પાસેથી ફરીથી જીતી લીધો.

૧૫૯૩ પરંતુ ગુજરાતની છેલ્લી જીત થઇ નહીં.

૧૫૭૨ માળવા જીત્યો હતો.

૧૫૮૬ કાશ્મિર દેશ જીતાયો.

૧૫૯૨ કાશ્મિરનું છેલ્લું ખંડ સમ્પૂર્ણ.

૧૫૯૨ સિંધને ખાલસા કર્યું.

૧૫૯૪ કંધાર ફરીને હાથ આવ્યાથી અફઘાનિસ્તાનના મધ્ય ભાગથી વિંધ્યાની ઉત્તરનો સકળ હિંદ પૂર્વે ઓરિસ્સા અને દક્ષિણે સિંધ સુધી મુગલાઈ રાજ્ય ફેલાયું.

૧૫૬૬ તેણે આગ્રા ગઢ ખંધાવ્યો તેનો રાત્રી રેતીના પથ્થર-
(રેડ સાન્ડ સ્ટોન) નો કોટ અઘાપિ પ્રૌઢપણે
જમનાં ઉપર ઝડુમી રહ્યો છે.

૧૫૮૬ દક્ષિણ હિંદમાં મુગલાઈ રાજ સ્થાપવાનો આરંભ થયો.

૧૫૫૯ અકબર પંડે ફોજ સાથે આંદળીબી સામે યુદ્ધ કર-
વાને ધાયો.

ઇ. સ.

- ૧૬૩૭ અહમદનગરની ફાજે ફિતુર કરી ચાંદગીખીનું ખુન કર્યું પણ શાહજહાંનના અમલ ૧૬૩૯ સુધી છતાં નહીં.
- ૧૬૦૫ મહાન અકબર પાદશાહનું મરણ થયું.
- ૧૮૭૩ જે સાદા આરસની સીલા ગીચે અકબરની લાશ છે તેના માનાર્યે તેપર જોડાડવાને બ્રિટીશ વાઇસરાય લોર્ડ નૉર્થબ્રુકે આદર આપી હતી.
- ૧૮૭૯ ઉત્તર હિંદના એથી ઘણા વધારે ક્ષેત્રફળપર ઇંગ્રેજ સરકારનો કર માત્ર બાર કરોડ રૂપીઆ હતો.
- ૧૫૦૩ ટીકાટ શાહખાન સફીમની શીખવણાથી અમુકાનજલને કોઇએ મારી નાખ્યો.
- ૧૬૦૫-૧૬૨૭ સફીમ (જહાંગીરશાહ) (દુનિયાં છતનાર).
- ૧૬૧૪ શાહજહાન પાદશાહની વતી ઉદેપુરના રાણાનો પરાબલ કર્યો.
- ૧૬૨૧ અફઘાનિસ્તાનનો કુંદહાર પ્રાંત જહાંગીર કનેથી ઇરાનીઓએ ખુંચવી લીધો.
- ૧૬૨૬ ચાંદગીખીના વજ્રવી સેનાપતી મહોબતખાનને સાન માં થયું પડ્યું.
- ૧૬૨૭ તેના પુત્ર શાહજહાંને અને તેનો માટામાં મોટો સેનાપતી મહોબતખાને ઉદાયેલો બળવો આવતો હતો તેવામાં જહાંગીર પાદશાહનું મરણ થયું.
- ૧૬૧૫ ખ્રી.ટસ એલચી સરદામસરો જહાંગીરનાં લક્ષણ

૪. સ.

આમેહુઅ વણિયાં છે.

૧૬૨૮-૧૬૫૮ શાહજહાંન પાદશાહ.

૧૬૫૩ ઈરાનીઓએ કંદહાર પ્રાંતને મુગલાઈ રાજ્યમાંથી છૂટો પાડી લીધો.

૧૬૩૬ અહમદનગર જીતી મુગલાઈ રાજ્યમાં બળ્યું.

૧૫૭૨ ઈલીયપુર અહમદનગરમાં જોડાયું હતું તે પણ મુગલાઈ રાજ્યમાં બળ્યું.

૧૬૩૭ મરેહાઓએ પેહેલો હાથ અહમદનગરપર કર્યો પણ ક્ષેત્ર પામ્યા નહીં.

૧૫૫૭ શાહજહાંન ઔરંગઝેબનો બળવો.

પોતાનો પિતા માંદો પડ્યો જાણી ઔરંગઝેબ પોતાના ભાઈઓ જોડે કપટી ઝગડો કરી પોતાના પિતાને પદબદ્ધ કર્યો.

૧૬૫૮ પોતે પાદશાહ પદ ધારણ કર્યું. ઔરંગઝેબ.

૧૬૬૬ શાહજહાંન પાદશાહ આઆગઢમાં રાજકેદી તરીકે મરણ પામ્યો.

૧૬૫૮-૧૭૦૭ ઔરંગઝેબ કપટી અને લુચ્ચો ગાદીએ બેઠો.

૧૬૫૯ તખ્તે ખેડા પછી ખીજે વરશે પોતાના સર્વથી વડા ભાઈ ઉદાર પણ આકળા સ્વભાવના દારાને ઔરંગઝેબે મારી નાખ્યો.

૧૬૬૦ પોતાની મરણ મુજબ મોજ કરનારા ખીજ ભાઈ

ઈ. સ.

સુબને ત્યાર પછી બાર માસ ઝગડો કરી ઔરંગઝેબે હિંદમાંથી હાંકી કાઢ્યો ને તે આરાકાનના ઉદ્ધત જંગલી લોકોમાં પીડા પામી મરી ગયો.

૧૬૬૧ બાકી રહેલા બાઇ બહાદુર અને તરણુ મુરાદનો શિરચ્છેદ ત્યાર પછીના વરસમાં બંધીખાનામાં કરાવ્યો.

૧૬૫૮-૧૬૮૩ પોતાના સરદારોની મારફતે દક્ષિણમાં યુદ્ધ ચલાવ્યું.

૧૬૭૦ મરાઠી સરદાર સીવાજીએ દક્ષિણ હિંદના મુગલાઇ પ્રાંતોમાંથી ચોથ ઉતારાવી.

૧૬૧૪ સ્વતંત્ર મહારાજા છત્રપતી બની રાયગઢમાં રાજ્યાભિષેક કરાવ્યો.

૧૬૮૦-૮૧ ઔરંગઝેબના બંડખોર દીકરા શાહજહાં એકબરે મરાઠી ફોજમાં હાજર થઇ તેનો માઓ વધાર્યો.

૧૬૮૮ ગોળકોંડા અને ખીજપુર મુગલાઇ રાજ્યમાં ભળી ગયાં.

૧૬૮૮-૧૭૦૭ મરાઠા.

૧૬૮૮-૧૭૦૭ પાદશાહે પોતાનો જીવતરનાં બાકીનાં વીસ વરસ સુધી આ વૃદ્ધિ પામતા હિંદુ મરાઠી રાજ્યની સામે વિશ્રહ ચલાવ્યો.

૧૬૭૪ મરેઠાના માટા નાયક સીવાજીએ મહારાજા છત્રપતિ ચયાનાં જાહેરનામાં કર્યાં.

૧૬૮૦ શીવાજી મરણ પામ્યો.

૧૬૮૯ તેની પછી ગાદીએ બેસનાર સંભાળને પાદશાહે

૬. સ'

કૃપણે મારી નાખ્યો.

- ૧૭૦૧ મરેઠા વંશને નિર્મુળ કરી નાખ્યો એવું ભારયું.
- ૧૭૦૫ મરેઠાઓએ પોતાના કિલ્લા પાછા છૂટી લીધા.
- ૧૭૦૬ ઔરંગઝેબે મરેઠા જોડે સલાહ કરવાને દૃષ્ટી ચલાવી.
- ૧૭૦૬ ઔરંગઝેબને અહમદનગરમાં આશ્રય મળ્યો.
- ૧૭૦૭ ઔરંગઝેબ અહમદનગરમાં મરણ પામ્યો.
- ૧૬૬૨ હિંદના પૂર્વ પ્રાંતમાં આશામ તલક બાદશાહી ફે-
જને મીર જુમ્લા લેધ ગયો હતો.
- ૧૬૭૭ ઔરંગઝેબે જજઆ વેરો ચાલુ કર્યો.
- ૧૬૭૬ એક સ્થાનીક હિંદુ પંથને ખંડ કરવાની જરૂર પડી.
- ૧૬૭૭ રજપુત સંસ્થાનો સંપ કરી ઔરંગઝેબ સામા થયા.
- ૧૬૮૦ તેનો ખંડખોર દીકરો અકબર લશ્કર સહીત ર-
જપુતોને મળ્યો.
- ૧૬૮૧ દક્ષિણમાં લશ્કર લેઈ જવાય માટે રજપુતો જોડે
જેવી તેવી સલાહ કરી.
- ૧૭૬૧ મહમદશાહ દુરાનીએ તીજેરીના અધીકારી ઉપજ
નું પત્રક મંગાવ્યું ત્યારે તેની ઉપજ રૂપી-
યા ૩૪૫૦૬૬૪૦૦ હતી.
- ૧૬૯૫ ઔરંગઝેબની કુલ પેદાશની ગણતરી ૮૦ કરોડની
હતી.
- ૧૬૯૭ ૭૭ા કરોડ રૂપીયાની હતી.

ઈ. સ.

- ૧૭૨૦ બાદશાહતનું બંગાળ વધારે ખુલ્લી રીતે થવા લાગ્યું.
- ૧૭૨૦-૧૭૪૮ નિઝમ ઉલમુલકે (દક્ષિણના ગવર્નરે) દક્ષિણહિંદનો માટામાં મોટો ભાગ દિલ્હીથી છૂટો પાડ્યો.
- ૧૭૩૨-૧૭૪૩ પાદશાહે અયોધ્યાના ગવર્નરને વહીવટ કરવા પ્રાંત સોંપ્યા હતા તેમાં પોતાના વંશની સ્થાપના કરી.
- ૧૭૧૦-૧૭૧૬ શીખ પંથપર બુઝમ થવાથી ખંડ ધ્રુવે અને પછી પાદશાહે નિર્દયપણે કચરી માર્યા.
- ૧૮૫૭ મુગલાઈ ફોજે જે કુરતા શીખ લોકપર કરી હતી તેના નહીં બુલાય એવા સ્મરણે દિલ્હીપરજે જાએ વેર તેમના મનમાં ઠસાચું હતું તે ચિત્રીય પક્ષને બહુ ઉપયોગમાં આગ્યું.
- ૧૭૧૬ શીખના ગુરખેજાને પાદશાહી જામો, કસુંગી પાઘડી વિગેરે પેહેરાવી લોહના પાંજરામાં ઘાલી ફેરવ્યો ને એના દેખતાં એના છોકરાની છાતી ચીરી માંહેથી હૃદય કાઢી તેના માંપર નાખ્યું ને પછી લાલ ધકધકતી સાંડસીએ ખંદાનું માંસ તોડી નાખ્યું.
- ૧૭૧૫ રજપુતાનાના મહીપતીઓએ મુગલાઈ બાદશાહત જોડે સંગ્રામ તોડી સ્વાધીનપણે રાજવહીવટ કરવા માંડ્યો.
- ૧૭૪૩ મરેઠાઓએ માળવા પ્રાંત મળવ્યો.
- ૧૭૫૧ મરેઠાએ ઓરિસ્સા પ્રાંત લીધો.
- ૧૭૫૧ અંગાળામાંતી ખંડણી લેવાની સનદ સંપાદન કરી

ઈ. સ.

(મરેઠાએ.)

- ૧૭૩૯-૧૭૬૧ મધ્ય એશિયાએથી આવેલી સવારીઓ.
૧૭૩૯ નાદિરશાહ વિનાસકારી ધાડા સહીત ધરી આવ્યો.
૧૭૩૮ મુગલાઈ બાદસાહતમાં કાઢ્ય પ્રાંત હતો તે પણ
ખોયો.
૧૭૫૨ અહમદશાહને પંજાબ પ્રાંત આપી દેવો પડ્યો.
૧૭૪૮-૬૧ દક્ષિણુદિંદમાં ફ્રેંચ અનેઈંગ્રેજની વચ્ચેવીયહો થ-
યા તેણે કરીને કર્ણાટકમાંથી દીલ્હીના અધીકારનું
છેલ્લુ પગલું ભુસાધ ગયું.
૧૭૬૫ પાદશાહે બંગાળા બિહાર ઓરિસ્સા ઇંગ્રેજને આપ્યા.
૧૮૫૭ બજવાખેરતમીકે છેલ્લો નામનો પાદશાહ બહાર પડ્યો.
૧૮૬૨ બ્રિટિસ બ્રહ્મદેશની રાજધાની રંગુનમાં રાજકેદી
અવરથામાં મરણ પામ્યો.
૧૮૧૮ ઇંગ્રેજનો છેલ્લો મરાઠી વીચલ થયો.
૧૮૪૮ શીખરાજ સમુદાયને ઇંગ્રેજે હત્યો.
૧૭૦૭-૧૮૬૨ મુગલાઈ રાજની પડતી અને અંત.
૧૭૦૭ ઔરંગઝેબના એ દીકરા ગોઆળ અને આઝમ
વચે જધડો મુઆઝમની ફતેહ ને બાહાદુરશાહ
નામ ધારણ કરી ગાદીએ બેઠો તે જીલ્લરીકારખા-
નને વશ રહ્યો શાહબદા કાગળસે જાંડ કર્યું ને
તેનો પરાભવને મૃત્યુ.

ઈ. સ.

૧૭૧૦

શ્રીખલોકપર ચઢાઈ.

૧૭૧૨

બાહાદુરશાહનું મરણ બહાદુરશાહનું ગાદીએ બેસ-
વું વજર જીલ્લોકારખાનની મારફતે રાજ કરેછે તે-
ના બત્રીજનું બંડ પાદશાહને તેના વજરનો ધાત.

૧૭૧૩

ફરોકશીઅર સૈયદહુસન અને અબ્દલાના અધિકાર
નીએ ગાદીએ બેસવું.

૧૭૧૬

શ્રીખલોક કરેલી ચઢાઈ તેમની હાર અને તેમના
ઉપર કૂર જીલમ.

૧૭૧૯

સૈયદોએ ફરોકશીઅરને મારી નાંખ્યો. પછી ત્રણ
છોકરાને વારાફરતી ગાદીએ બેસાડેછે પેલા બે ત્રણ
માશમાં મરી જાય છે અને ત્રીજોમહમુદશાહ ૧૭૧૯
ના સ્પટેબરમાં રાજ કરેછે.

૧૭૨૦

સૈયદોના પરાબવ.

૧૭૨૦-૧૭૪૮ દક્ષિણનો ગવર્નર (નિજમઉલમુલક) હૈદરાબાદમાં
પોતાની સ્વાધીનતા સ્થાપેછે.

૧૭૩૨-૧૭૪૩ અયોધ્યાનો ગવર્નર કે પાદશાહનો વજરને દિલીથી
વહીવટમાં સ્વતંત્ર થાયછે.

૧૭૩૫-૧૭૫૧ પાદશાહતની સામાન્ય પડતી અંદરખળવા અને ઈ-
રાનથી નાદીરશાહનું ૧૭૩૯ માં ચઢી આવવું હિં-
દપર અહમદશાહ દુરનીની પહેલી સ્વામી(૧૭૪૭) મ-
રેહાને માળવા મળેછે (૧૭૪૩) અને તેની પછી

ઈ. સ.

- દક્ષિણ ઓરીસાને જંગાળાની ખંડણી મળેછે ૧૭૫૧.
૧૭૪૮-૧૭૫૦ મહંમદનો દીકરો અહંમદ ગાદીએ બેઠો. અયોધ્યામાં
રોહીલાનું ખંડ ને પાદશાહની ફ્રાન્સની હાર.
૧૭૫૧ મરેઠાની મદદથી રોહીલાના દંગાનો નાશ.
૧૭૫૧-૧૭૫૨ મહંમદશાહ દુરાનીની ખીજ સવારી પંજાબ આવેછે.
૧૭૫૪ પાદશાહનું પદબ્રષ્ટ થવું અને આલમગીર ખીજનું
ગાદીએ ખેસવું.
૧૭૫૬ અહંમદશાહ દુરાનીની પહેલી સવારી. દિલ્હીની લુટ.
૧૭૫૬ અહંમદશાહ દુરાનીની ચોથી સવારી પાદશાહ ખી-
જ આલમગીરને તેના વજીર ધાજીઉદ્દીન મારી
નાખે છે. મરાઠા ઉત્તર દિશ્માં મુલકો જીતી લે છે
અને દિલ્હીનો કબજો કરે છે.
૧૭૬૧-૧૮૪૫ પાણીપતની ત્રીજી લડાઈ અને અફઘાનોને હાથે મ-
રેઠાનો પરાજય (૧૭૬૧). ખીજ આલમગીર પછી
ખીજો શાહઆલમ પાદશાહ થાય છે. ૧૭૭૧ સુધી
અલહાબાદમાં ઇંગ્રેજનું પેનશન ખાઈ રહેછે. એ વર-
સમાં (૧૭૭૧)માં મરેઠા તેને તેના વારસાના રાજ્ય-
માંથી એક કકડો આપેછે, ખંડખેર પાદશાહને આંધ
જો કરી કેદ કરેછે; મરાઠા તેને છોડવેછે પણ ૧૮૦૩
લગી વાસ્તવિક રીતે તેમના ખંધીવાન તરીકે તે તેમના
હાથમાં રહેછે. એ વખતે લૉડ લેકે મરાઠીખળ તોડવું.

ઈ. સ.

૧૮૦૬-૧૮૩૭ અકબર ખીજો ગાદીએ બેસે છે, પણ તે માત્ર નામનો પાદશાહ છે.

૧૮૩૭-૧૮૬૨ તૈમુરના વંશનો છેલ્લો અને સત્તરમા મુગલ પાદશાહ મહંમદ અહાદુરશાહ હતો. ૧૮૫૭ ના ઉઠેલા બળવામાં તે સામીલ હતો તેથી તેને દેશવટો દઈ રાજ્યમાં મોકલી દીધો અને ત્યાં તે ૧૮૬૨ માં મરણ પામ્યો.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

૧૬૫૦-૧૮૧૮ મરાઠા.

૧૬૩૪ શહાજી ભોંસલા નામ એક ભાગ્યશાળી ગરેડા સિપાઈએ દક્ષિણદિશમાં અગલ્યનો ભાગ ભજવવા માંડ્યો.

૧૬૨૭ શિવાજીનો જન્મ થયો.

૧૬૫૦ દક્ષિણમાં તથા રાજ્ય હતાં.

૧૬૨૭-૧૭૦૭ દક્ષિણ દિશા છતવાને શાહજહાંને અને ઔરંગઝેબે એકી વર્ષ ગાળ્યાં.

૧૬૨૭-૧૬૮૦ શીવાજી.

૧૬૫૯ બિજાપુરના સરદારને એક કપટ રથમાં આવવાનું લલચાવી તેની જોડે મિત્રાચારીની વાત કરતાં ધાતક થયાં.

૧૬૬૨ શીવાજીએ મુંબઈ ઈલાકાના છેક ઉપર છેડા લગી

ધ. સ.

સવારી કરી સુરત શહેર છુટ્યું.

૧૬૬૪ રાજ્યપદ શીવાજીએ ધારણ કર્યું તથા પોતાને નામ સિક્કા પાડવાનો રાજ્યાધિકાર કર્યો.

૧૬૬૫ બિજ્જપુરના સ્વતંત્ર મુસલમાની રાજ્ય સામે લડવામાં શીવાજીએ મુગલ સેનાને મદદ કરી.

૧૬૬૬ શીવાજીને ફ્રાસલાવી દિલ્હી લઈ જવામાં આવ્યો.

૧૬૭૪ શીવાજીએ માઠા ઠાઠથી ગાદીએ બેઠો અને સોનાથી પોતાની તુલા કરી તે સોનાનું બ્રાહ્મણોને દાન કર્યું.

૧૬૭૬ શીવાજીએ કર્ણાટક લગી ફ્રાજ માકલી.

૧૬૮૦ શીવાજીનો કાળ થયો.

૧૬૮૮-૧૭૦૭ ઔરંગઝેબની ભુલ ભરેલી રાજ્યરીતી.

૧૬૮૦ સંભાળ ગાદીએ બેઠો.

૧૬૮૯ સંભાળને ઔરંગઝેબે કેદ કરી તેની આંખો ફોડીનાખી તથા જીભ કાપી તેનો શિરચ્છેદ કર્યો.

૧૭૦૭ શાહુને મરાઠાની ગાદી સોંપી.

૧૮૪૯ સતારાનું રાજ્ય ઇંગ્રેજને હાથ ગયું.

૧૭૧૮ પહેલા પેશ્વા બાલાજીએ સૈયદોની મદદ લશ્કર દિલ્હી માકલ્યું.

૧૭૨૦ બાલાજીએ દક્ષિણની ચાથ ઉધરાવી.

૧૭૨૧-૪૦ બીજા પેશ્વા બાજીરાવે પોતાના પિતાને મળેલી દક્ષિણની ખંડણી લેવાના હકને વાસ્તવીક રાજ્યાધિકાર

ધ. સ.

બનાવ્યો.

- ૧૭૩૯ બીજા પેશ્વાબાજીરાવે પોર્તુગીઝ પાસેથી વસઇ લીધું.
- ૧૭૪૦-૧૭૬૧ ત્રીજો પેશ્વા બાલાજી બાજીરાવ.
- ૧૭૪૧-૪૨ નાગપુરની ભોંસલા શાખાનો સરદાર બંગાળા ઉપર ચઢી આવ્યો.
- ૧૭૪૩ નાગપુર શાખાનો સરદાર રાઘોજી ભોંસલે જાતે જઈ બંગાળાપર હલ્લો કર્યો.
- ૧૭૫૧ અત્રિવર્દીએ તેમને બંગાળાની ચોથ આપી.
- ૧૭૬૧ અફઘાનોએ મરેઠાનો પરાજય કર્યો.
- ૧૭૪૨ પુના અને નાગપુરની શાખાઓ બંગાળાનો લુટ વાસ્તે લડતી હતી.
- ૧૭૬૧ હોલ્કર ને સિંધિયાના ઉપરીપણા નીચે ખીજી બે શાખા માળવાના જુના મુગલાઈ પ્રાંતમાં અને તેના પડોશમાં સ્વતંત્ર સત્તા ભોગવતી હતી.
- ૧૭૭૨ પાંચમો પેશ્વા નારણરાવ થયો.
- ૧૭૬૧-૧૭૭૨ હોલ્કર અને સિંધિયાએ પોતાની સત્તા જમાવી હતી અને પશ્ચિમ પંજાબથી પુર્વે અયોધ્યા સુધી રજ-પુત, જાટ, રાહિલા પ્રાંતોપર પોતાની સત્તા જમાવી.
- ૧૭૬૫ નામનો પાઠશાહ શાહઆલમ બકસાર આગળ પરાજય પામ્યા પછી ઇન્દ્રેજનું પેનશન ખાધ નિર્વાહ ચલાવતું નારો થયો.

ઈ. સ.

૧૭૭૧ શાહઆલમે મરેહા જોડે વહી ચલાવી.

૧૮૦૩-૪ ખીજા મરાઠા વિઝહમાં હોદ્દર અને સિંધિયાનો પરા-
ભવ થયો ત્યાં લગી તેમણે પાદશાહને વારતવિક
બંધીવાન તરીકે રાખ્યા હતા.

૧૭૫૧-૧૮૫૩ નાગપુરના ભોંસલા.

૧૭૫૧ ભોંસલાએ અંગાળાની ચાથ ઉધરાવી હતી.

૧૭૫૬-૧૭૬૫ અંગાળામાં ઇંગ્રેજનો અમલ થવાથી ભોંસલાની સ-
વારીએ અંધ પડી.

૧૮૦૩ ઇંગ્રેજે ભોંસલાને ઝાઢીઆમાંથી કાઢી મેલ્યા.

૧૮૧૭ છેલ્લા મરાઠા વિઝહથી ભોંસલાનો અંત આવ્યો.

૧૮૧૭-૧૮૫૩ તેમના મથકના મુલકોનો વહીવટ બ્રિટીશ રેસીડે-
ન્ટોના હુકમ પ્રમાણે ચાલતો હતો.

૧૮૫૩ છેલ્લો રાધોજી ભોંસલા અપુલ મરણ પામવાથી નાગ
પુર કે મધ્ય પ્રાંત ઇંગ્રેજ રાજ્યમાં ભળી ગયો.

૧૮૧૭ છેલ્લો મરાઠા વિઝહ થયો ત્યારથી વડોદરાના રાજ્ય
પર ઇંગ્રેજ રેસીડેન્ટ અને રહાયકારી બ્રિટીશ રેસીડેન્ટ
ની મદદથી ગાયકવાડ અમલ કરે છે.

૧૮૭૪ જે ગાયકવાડની ગાદીપર હતો તેનાપર બ્રિટીશ રે-
સીડેન્ટને ઝેર દેવાની કાશિશ કર્યાનું તોહામત આ-
આવ્યાથી તેને પદબ્રષ્ટ કર્યો.

૧૭૭૯-૧૭૮૧ પહેલો મરાઠા વિઝહ થયો.

ઈ. સ.

- ૧૭૮૨ સાલવારનું તહનામુ થવાથી તેનો અંત આવ્યો.
 ૧૮૦૩-૧૮૦૪ ખીજો મરાઠા વિગ્રહ થયો.
 ૧૮૦૨ વસાઇનું તહનામુ થયું તેના અન્વયે પોતાના મુઘલો
 પર પોતાનો અમલ ટકાવી રાખવાને બાહરાવે ઇંગ્લેન્ડ
 ફ્રાન્સ પોતાને ખર્ચે રાખવાનું કમુલ કર્યું.
 ૧૮૦૪ હોલ્કરે દિગ આગળ ઇંગ્લેન્ડને પુર્ણ હાર ખવરાવી.
 ૧૮૧૭-૧૮૧૮ છેલ્લો મરાઠા વિગ્રહ થયો.
 ૧૮૧૭-૧૮ પેશ્વા, હોલ્કર, નાગપુરના ભોંસલા પોતપોતાની ખા-
 તર ઇંગ્લેન્ડ સામે લડ્યા અને પૃથક્ પૃથક્ રાજ્ય પામ્યા.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

ઈ. સ.

- ૧૫૦૦-૧૭૦૦ ઇંગ્લેન્ડ લોકનાં પહેલુ વહેલાં થાણાં.
 ૧૫૦૦ " પહેલાં હિંદુ પર સવારી કરનાર મુસલમાનો વાવ્ય
 દિશામાં પેદા હતા.
 ૧૪૬૨ ક્રિસ્ટોફર કોલંબસે ભરતખંડનો શોધ કરવાને તાર્ત-
 રીના ઝાટા ખાનપર પત્ર લેઈને સ્પેનના વાવટા
 નાચે પશ્ચિમ ભણી વહાણ હંકાર્યાં તેણે હિંદને
 બદલે અમેરિકા શોધી કાઢ્યો.
 ૧૪૯૮ વાસ્કોદીગામાના કાફલાએ કેપ ઓફ ગુડ હોપને મેલી
 એ કાફલાએ લગભગ અગીઆર માસની સફર

ઈ. સ.

ક્રો. પછી ૧૪૯૮ ના મે માસની ૨૦ મી તારીખે કાલીકટ શહેરની પાસે લગર કર્યું.

૧૫૦૨ પોર્તુગાલના રાજાને ૬ ઠા અલેક્ઝેન્ડર નામ પોપે આત્માપત્ર કરી આપ્યું તેમાં તેને નૌકાગમનનો, વિજયોનો અને ધર્મિયોપિઆ, અરબસ્તાન, ઈરાન અને હિંદના વ્યાપારનો અધ્યક્ષ બનાવ્યો.

૧૫૦૩ મહાન ઓલ્દેન્સોડી આલ્બુકર્કે પોર્તુગાલથી જલ્લ પર્વટન કરવા સારૂ નીકળવાના ત્રણ કાફલામાંના એક કાફલાનો ઉપરી બની તે કાફલો પૂર્વ ભણી હંકાર્યો.

૧૫૦૫ ક્રિસ્ટિસ કોદીઆલ્મૈડાનામ ભરતખંડના પહેલા ગવર્નર અને વસરાયની સરદારી નીચે આવીશ વહાણ પંદરહજાર માણુશનો કાફલો જાકલ્યો.

૧૫૦૬ ખીજેપોર્તુગીઝ ગવર્નર આલ્બુકર્કે થયો તેણે પોર્તુગીઝની સત્તા ઘણા ભાગપર વધારી.

૧૫૧૦ ખીજ પોર્તુગીઝ ગવર્નર આલ્બુકર્કે ગોવાખંદર સર કર્યું

૧૫૧૫ પોર્તુગાલ ગયાપછી આલ્બુકર્કે ગોવા પાછો આવ્યો ત્યાં કાળ થયો.

૧૫૨૪ વાસ્કોદીગામા ત્રીજીવાર પૂર્વમાં આવ્યો.

૧૫૨૭ વાસ્કોદીગામાનો કોચીનમાં કાળ થયો.

૧૫૦૦-૧૬૦૦ સુધી સધળો વેપાર એકલા પોર્તુગીઝને હાથ હતો.

૧૫૮૦ ખીજ શીરીપરાજના અમલમાં પોર્તુગાલ અને શેર

ધ. સ.

- નનાં રાજ્ય જોડઈ મયાં.
- ૧૬૪૦ પોર્તુગાલ ફરીને જુદુ પડયું.
- ૧૮૭૧ પોર્તુગીઝ તાબાનાં સંસ્થાનો.
- ૧૫૯૬ વલંદાવટી કોર્નિલિયસ હોટ માનસૂમાતાને ખંતામ પહોચ્યો.
- ૧૬૦૨ પૂર્વ ભણી વેપાર કરવાને જે કંપનીઓ ઉભી થઈ તે વલંદા ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કંપની જોડે જોડી દીધી.
- ૧૬૧૯ વલંદાએ જતવામાં બટેવીઆ વસાવી ઇસ્ટ ઇન્ડિસ માહેલા વલંદાના તાબાનાં સંસ્થાનોની વડી સરકાર ની રાજધાની કરી.
- ૧૬૨૩ વલંદાઓએ કરેલી ઇંગ્રેજની સ્મરણીય કતલને લીધે બ્રિટીશ કંપનીને પુર્વ આર્કાપેલેગોમાંથી ભરતખંડમાં જવું પડયું.
- ૧૬૮૯ ઇંગ્રેજ વલંદાને ઓરજના વિલ્લમ જોડી દીધા.
- ૧૬૩૫ વલંદાએ ફાર્મોસા કબ્જ કર્યું.
- ૧૬૪૦ વલંદાએ મલાકા લીધું.
- ૧૬૪૭ વલંદા લોકો પાલાર નદીને કાંઠે આવેલા સાદ્રાસ શહેરમાં વેપાર કરતા હતા.
- ૧૬૫૧ વલંદાએ પૂર્વમાં આવવાને કેપ ઓફ ગુડ હોપમાં એક સંસ્થાન સ્થાપ્યું.
- ૧૬૫૨ વલંદાએ મદ્રાસ કાંઠે પાલકોલ્લુમાં પહેલ વહેલી

૪. સ.

હિંદી દોઠી ધાલી.

૧૬૫૮ સિંહલદ્વીપમાં પોર્તુગીઝનો હેલ્થો કિલ્લો બાંધનાપટમ તે વલંદાએ લઈ લીધો.

૧૬૬૪ પોર્તુગીઝે મલબાર કાંઠે થાણું કર્યા હતાં તે પણ વલંદાએ લેઈ લીધાં.

૧૬૬૯ વલંદાએ પોર્તુગીઝને સેંટ થોમી અને મદાસરમાંથી હાંકી કાઢ્યા.

૧૭૫૮ કંબાઈએ જળ અને સ્થળ માર્ગે ચિનમુરામાં વલંદા પર હજો કર્યો.

૧૭૯૩-૧૮૧૧ ફ્રેંચ જોડે મેઠા વિગ્રહ થયા તેમાં ઇંગ્રેજે હેલાંડ કનેથી દરેક સંસ્થાન લઈ લીધું.

૧૮૧૬ વલંદાને જાયા ખેટ પાછો મળ્યો.

૧૮૨૪ વલંદાએ મલાકા અને સુમાત્રાનો અદલો બદલો કર્યો.

૧૪૯૬-૧૫૯૬ પહેલ વહેલા સાહસીક ઇંગ્રેજો.

૧૪૯૬ ૭ મા હેનરી રાજાએ જોન કાપટ અને તેના ભણ દોકરાને ખે વહાણ તૈયાર કરીને વાવ્ય દોણનો માર્ગ શોધી કાઢવાને સનદ કરી આપી.

૧૫૫૩ દુર્બાંગી સર લુ વિહલખીએ યૂરોપ અને એશિઆની ઉત્તરે રસ્તો શોધી કાઢવાનો પ્રયત્ન કર્યો.

૧૫૭૬-૧૬૧૬ વાવવ્ય બણીનો માર્ગ શોધી કાઢવાને બણા પ્રયત્ન થયા હતા.

ઈ. સ.

૧૫૭૭

સર ફ્રાન્સિસ ડેકે પૃથ્વી પ્રદક્ષણા કરી.

૧૫૭૯

ટામસ સ્ટીવન્સ નામ આધુનિક યાંત્રેજ અને સાદી
ખેટની જેરયુઇટ કોલેજનો મુખ્ય શિક્ષક પહેલ વ
હેલો હિંદમાં આવેલો જણાય છે.

૧૫૮૮

સ્પેન અને પોર્ટુગાલે ઇંગ્રેજ સાથે મોકલેલી ચાર-
મારનો પરાજિત થયાથી તેમને નવું ઉત્તેજન મળ્યું.

૧૫૯૬

કોર્નીલિયસ લીટમાને કેપ આફ્ર ગુડહોપને વટવામાં
ફતેહ મેળવી.

૧૫૯૯

વક્ત્રંદએ ઇંગ્રેજને વેચવાનાં મરીનો બાવ શેરે (ત્રણ
શીર્ડોંગ) દોઢ રૂપિયા હતો તે વધારી (છ અને
આઠ શીર્ડોંગ) ત્રણ અને ચાર રૂપિયા કર્યો.

૧૬૦૦ ના

ઇંગ્લિશ ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપની રાજ્યસેખથી ઈસ્ટ

ડીસેમ્બર ૩૧

ઈન્ડીસ જોડે વેપાર કરનારા લંડનના વેપારીઓના

મી.

ગવર્નર અને કંપની એ ઇત્તફાખથી સનંદી મંડળી

યઇ મુજ કંપનીમાં ૧૨૫ બાગીદાર હતા અને સાત

લાખનું બંડોળ હતું.

૧૬૧૨

સાત લાખનું વધારીને ચાળીસ લાખનું કર્યું હતું.

૧૬૩૫

કોર્ટનની મંડળી સ્થપાઇ હતી.

૧૬૫૦

કોર્ટનની મંડળી લંડનની કંપની જોડે મળી ગઇ.

૧૬૫૫

સાહસિક વેપારીઓની કંપનીને હિંદ જોડે વેપાર
કરવાને ફોર્મવેલે સનદ આપી.

ઈ. સ.

- ૧૬૯૮ ઇંગ્લીશ કંપનીને સખળ આશ્રય મળવાથી સન'દો મંડળી થઇ તેનું બે કરોડ રૂપિયાનું ભંડોળ હતું.
- ૧૭૦૬ લંડન અને ઇંગ્લિશ કંપનોએ ઈસ્ટ ઈન્ડીસ જોડે વેપાર કરનારા ઇંગલાંડના વેપારીઓની સંયુક્ત કંપનીના નામથી જોડાઈ ગઈ.
- ૧૬૦૨ કંપનીની સર્વથી પહેલી સફરમાં કમાન લાંકાસ્ટરે અમીનના રાજ જોડે વેપાર સંબંધી વ્યવહાર ચાલુ કર્યો અને ખંતામમાં ફાદી (વેપારની વખાર) ખાંધી.
- ૧૬૧૧ શર હેત્રિ ગિડલ્ટને પોર્તુગીઝે પ્રતિરોધે કર્યો છતાં ખંભાતના ખંદરમાં વહાણમાં માલ ભર્યો.
- ૧૬૧૫ તાપ્પી નદીના મુખથી થોડે છેટે સુઆલીનું પ્રખ્યાત દરિઆઈ યુદ્ધ થયું તેમાં કમાન જિસ્ટે પોર્તુગીઝના સેંકડો વહાણોને ચારવાર ભારીને હાંકી કાઢી કહાડ્યા અને ઇંગ્રેજના શીર્ષને માટે દેશીઓ ના મનમાં સદાનું માન ઉત્પન્ન કર્યું.
- ૧૬૨૭ બારે અને દુઃખદાયક પ્રત્યારોપ મુકીને વસંદાએ ૯ ઇંગ્રેજ, ૯ જાપાની અને ૧ પોર્તુગીઝ સહીત ઇંગ્રેજના કમાન ટાવર્સનને આશ્રયનમાં પરહેજ કર્યો.
- ૧૭૪૩ માટાં દરિઆઈ યુધ્ધોનો આરંભ થયો ત્યાં લગી હિંદી આર્કિપેલેગોનો તમામ વેપાર વસંદાને હાથ હતો.
- ૧૬૧૦ મહીસીપટણમાં ઇંગ્રેજે આડત ખાંધી હતી.

ઈ. સ.

- ૧૬૭૨ ગોલકોંડાના સુલતાન તરફથી મળેલા સોનાનાં રૂ-
રમાનની રૂબરૂ કોઠી યદ.
- ૧૬૨૬ આરમા ગામમાં ઇંચેજે એક કોઠી ધાલી હતી.
- ૧૬૩૮ આરમા ગામના ઉપરી અધીકારી મીસ્તર ફ્રાન્સિસ
ડેવે ચંદ્રગિરીના રાજા કનેથી કાંઠાની દક્ષિણે મ
દ્રાસપટમ અથવા ચીનાપટમ નામે વધારે મુતર
સ્થળ ખરીદ કર્યું.
- ૧૬૫૩ મદ્રાસનો સ્વતંત્ર ઇલાકો બન્યો.
- ૧૬૧૫ ઇંચેજે સૂરતમાં એક કોઠી ધાલી હતી.
- ૧૬૬૧ પોર્તુગાલના રાજાએ અગાનુઆની શાહખદી કાયરૈન
ની પેટરામણીમાં ઇંચેજને મુબઈ ખેટ આપ્યો હતો.
- ૧૬૬૫ ભગી પોર્તુગીઝ કનેથી ઇંચેજને મુબઈ ખેટ મળ્યો નહોતો.
- ૧૬૬૮ ખીજ ચાર્લસ રાજાએ મુબઈ ખેટ પરનો પોતાનો હક્ક
વરશે સો રૂપીઆ લેવા કરી ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપની
ને વચ્ચો.
- ૧૬૬૩ શિવાજીએ સૂરત શહેર લુટ્યું.
- ૧૬૮૫ સૂરતમાંથી ઇંચેજે કોઠી મુબઈ ત્રણ જવાનું ફરસ્ત ધાર્યું.
- ૧૬૨૦ અજમર, આગ્રા અને છેક પૂર્વે પટનામાં સૂરતની
શાખાઓ ઉધાડી હતી.
- ૧૬૩૪ ઇંચેજથી બંગાળામાં દરિયાકાંઠા સુધી પહોંચાયું નહોતું
- ૧૬૪૦ } હુગલીમાં તથા બાલાસોરમાં કોઠી ધાલી હતી.
- ૧૬૪૨ } ૧૬૪૦ ૧૬૪૨

૪. સ.

- ૧૬૪૫ હોપવેલ નામના વહાણના શસ્ત્ર વેદ મી. એન્જીયલ
આઉટને પોતાના ધંધાની નોકરીના પગારને પેટ
શાહજહાં આદશાહ કને એકલી ઇંગ્લીશ કંપનીને
વેપાર કરવાના સમજા હક અપાવ્યા.
- ૧૬૮૧ બંગાળાને મદ્રાસથી જુદુ પાડ્યું.
- ૧૬૮૬ નવાબ શૈરતખાને બંગાળામાં ઇંગ્લેન્ડની જે કોઠી હતી
તે સર્વને જપ્ત કરવાનો હુકમ કર્યો.
- ૧૭૦૦ ઔરંગઝેબ પાદશાહના દીકરા આશુમ કનેથી સુટા
નટી, કલિકટા અને ગોવિંદપુર એ ત્રણ ગામ ઈ-
ંગ્લેન્ડે રીતસર વેચાતાં લીધાં.
- ૧૬૮૯ મુગલો અને મરાઠાઓનો જુલમ ખાળી શકાય તેમણે
મુલકી સત્તાના પાયા ઉપરથી હિંદમાં પોતાની સ્થિતિ
દૃઢ કરવાને એજ સમયે કંપનીએ નિશ્ચય કર્યો.
- ૧૬૦૦ ઈંગ્લેન્ડે મહેલ વહેલી ખાનગી કંપની સ્થાપી.
- ૧૬૦૨ વલંદાએ એક કંપની ઉભી કરી.
- ૧૬૦૪ }
૧૬૧૧ } એ ત્રણ ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીઓ ત્રણ આપલી
૧૬૧૫ } સાલોમાં અનુક્રમે ફ્રેંચે સ્થાપી.
- ૧૬૪૨ એથી (રિશલીઅ) તે પણ ફ્રેંચે સ્થાપી.
- ૧૬૪૪ (કાલખર્ટની પાંચમી કંપની પણ ફ્રેંચે સ્થાપી.
- ૧૭૧૯ ફ્રેંચ ઈસ્ટ અને વેસ્ટ ઇન્ડિયા, સેનીગાલ અને આં

૪. સ.

- ઇના કંપનીઓને જોડી દઇને જહી કંપની ઇન્ડીસની કંપની નામ હતી.
- ૧૭૬૯ ઇન્ડીસની કંપનીએજ આપેલા હકનો બોગવટો રાખના હુકમથી અટકાવ્યો હતો.
- ૧૭૯૧ ઇન્ડીસની કંપનીનો આખરે નાસનલ આસેમ્બલીએ ઉચ્છેદ કર્યો.
- ૧૬૧૨ } આ સાલોમાં ડેન લોકોની બે કંપનીઓ ઉભી થઇ.
૧૬૭૦ }
- ૧૬૧૬ ડેનલોકે ટ્રાન્કવીઆર અને સેરામપુરનાં સંસ્થાનો સ્થાપ્યાં.
- ૧૮૪૫ ઇંગ્લેન્ડે ટ્રાન્કવીઆર અને સેરામપુર ડેનમાર્ક પાસેથી વેચાતાં લીધાં.
- ૧૫૬૫ સ્કૉટલેન્ડે જે કંપની ઉભી કરી હતી તેને ઉત્તપન્ન થયા પેહેલાં ગરી ગયેલી ગણી શકાય.
- ૧૭૩૩ ફિલિપ્પૈન દીપેની બાદશાહી કંપનીને સ્પેનના રાજાએ સનંદી મંડળી કરી હતી.
- ૧૭૨૭ દરિઆઇ રાજબજોના 'પ્રતિરોધને લીધે વિચેતના દરબારને આસ્ટેન્ડની કંપનીની સનદનો અમલ સાવર્ણ પર્વત બધ રાખવાની જરૂર પડી.
- ૧૭૮૪ અશાશ્વત હયાતી બોગવ્યા કેડે આ સ્ટેન્ડ કંપનીએ દેવાણું કાઢ્યું.
- ૧૭૩૧ જુન મીંડ હેન્ડી કમ્પનીએ સ્વીડનની કંપનીને માટે તા. ૧૩. સનદ મળી.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

ધ. સ.

૧૭૪૬-૧૮૦૫ હિંદમાં બ્રિટિશ રાજધાનીની સ્થાપના.

૧૭૫૮ માં ક્લાઈવથી ૧૮૮૦ માં લોર્ડ રીપન સુધી એક પછી એક બ્રિટીશ ગવર્નરો થયા.

૧૭૫૮-૧૮૫૮ ઈસ્ટ ઇન્ડિયા કંપનીના હાથ નીચે થયેલા હિંદના ગવર્નરો અને ગવર્નર જનરલો.

૧૭૫૮ લોર્ડ ક્લાઈવ પહેલો ગવર્નર.

૧૭૬૭ હેરર્ષિ વેરેસ્ટ.

૧૭૬૯ જોન કાર્ટરિયર.

૧૭૭૨ વારન હેસ્ટિંગ્સ ૧ લો ગવર્નર જનરલ ૧૭૭૪.

૧૭૮૫ સર જોન મેક્કર્સેન (કામ ચલાઉ).

૧૭૮૬ માર્કિવેસ ઓવ કોર્નવાલિસ.

૧૭૯૩ સર જોન સોર (લોર્ડ ત્રિગમથ).

૧૭૯૮ સર એલ્યુડ ક્લાર્ક (કામચલાઉ).

૧૭૯૮ લોર્ડ મોનિંગટન (માર્કિવેસ ઓવ વેલસલી).

૧૮૦૫ માર્કિવેસ ઓવ કોર્નવાલિસ (બીજી વાર).

૧૮૦૫ સર જ્યોર્જ બાર્ડો (કામચલાઉ)

૧૮૦૬ અર્લ ઓવ મિન્ટો.

૧૮૧૫ અર્લ ઓવ મોયિરા (માર્કિવેસ ઓવ હેસ્ટિંગ્સ).

૧૮૨૩ જોન આડમ (કામચલાઉ).

ઈ. સ.

- ૧૮૨૩ અર્લ આક્સરતં.
 ૧૮૨૮ લાર્ડ વિલિયમ કેવેન્ડીસ બેટિંગ.
 ૧૮૩૫ સર ચાર્લસ મેટકાફ (જાર્ડ મેટકાફ) (કામચલાઉ).
 ૧૮૩૬ લાર્ડ આંકલાન્ડ.
 ૧૮૪૨ અર્લ આર્ચ બેલેનબરો.
 ૧૮૪૪ વાઇ કાઉન્ટ હાર્ડિંગ.
 ૧૮૪૮ અર્લ આર્ચ હેલાહાઉઝી (પછીથી માર્કિસ).
 ૧૮૫૬ અર્લ કેનિંગ.
 ૧૮૫૮-૧૮૮૧ બાદશાહતને તાબે હિંદ થયા પછીના વર્ષસરથો.
 ૧૮૫૮ અર્લ કેનિંગ.
 ૧૮૬૨ અર્લ આર્ચ એલગીન.
 ૧૮૬૪ શરજોન લૉરેન્સ. (જાર્ડ લૉરેન્સ.
 ૧૮૬૯ અર્લ આર્ચ મેથો.
 ૧૮૭૨ અર્લ આર્ચ નૉર્થમુક.
 ૧૮૭૬ અર્લ આર્ચ લિટન.
 ૧૮૮૦ માર્કિસ આર્ચ ગ્રીપન.
 ૧૮૮૫ લાર્ડ ડફિન.
 ૧૬૩૬ મદ્રાસ ફ્રાન્સીસ ડે નામે હાંચેજે બંધાવ્યું.
 ૧૬૭૪ ફ્રેચનું પોંદીચેરી થાણું સ્થાપનામાં આવ્યું.
 ૧૭૦૭ ઔરંગઝેબના મરણ પછી દિલ્હીથી દક્ષિણ હિંદ સ્વતંત્રથયું.
 ૧૫૬૫ વિજયનગરનું રાજ્ય પડ્યું.

૪. સ.

૧૭૪૬-૧૭૪૮ ઈંગ્રેજોના કણીટકમાં ૧ લો વિગ્રહ.

૧૭૪૪ ઈંગ્રેજ અને ફ્રેંચ વચ્ચે વિગ્રહ ચાલ્યો તે વખતે દક્ષિણુદિગ એવી અવસ્થામાં હતો.

૧૭૪૬ ફ્રેંચ નૌકાસૈન્ય લાગુદેખની સરદારી નીચે આવ્યું.

૧૭૪૮ એંગ્લિરજ ખાસ્કાવેનની સરદારી નીચે એક ઇંગ્રેજ નૌકાસૈન્યે આવી પોંદીચેરીને ઘેરે ઘાતવાની કાચિશ કરી.

૧૭૫૨ કલાઈવે આર્કટ શેડર લીધું.

૧૭૬૦ વાંદેવાશનો સંગ્રામ.

૧૭૬૧ વાંદેવાશ ઇંગ્રેજોને તાબે થયું.

૧૭૦૭-૧૭૫૬ બંગાળના દેશી હાકેમો.

૧૭૦૭ બંગાળનો નવાબ કે ગવર્નર મુશીદકુલીખાન હતો.

૧૭૪૦ વંશ પરંપરાની ચાત્રતી ગાદીનો નિયમ અલીવર્દીખાને તોડ્યો.

૧૭૪૨ કલકત્તાવાશીઓને તેમના શેહેરની આસપાસ ખાઈ ખોદવાની રજા મળી.

૧૭૫૭ પ્લાસીનું યુદ્ધ જુન માસની ૨૩ મી તારીખે.

૧૮૫૭ છોટા બગવો થયો.

૧૭૫૭ ચાવીસ પ્રગણાનું દાન.

૧૭૫૭ કંપનીને માત્ર જમીંદારીના હક મળ્યા.

૧૭૬૪ કલાઈવના દાવાપર વાંધો લેવામાં આવ્યો.

૧૭૬૫ }
૨૩ જુન. } કલાઈવને નવી સનદ આપવામાં આવી.

ઇ. સ.

૧૭૬૫ ચાવનચંદ્ર દીવાકરે લગીનો પટો ખાશાહે મંજુર
૧૨ અગસ્ટ. કર્યો.

૧૭૫૭ ચોવીસ પરગણાં કંપનીને આપવામાં આવ્યાં.
(૨૨૨૯૫૮) રૂપીઆ કલાઇવને ૧૭૬૫ થી તેના
મરણ સુધી (૧૭૭૪) જમાવેદીના મળ્યા.

૧૭૫૮ ડરેક્ટોરની કોર્ટે કલમવને બંગાળના તમામ ખાણ-
ઓને ગવર્નર નીમ્યો ૧ લો.

૧૭૬૦-૧૭૬૪ ગેર વહીવટ.

૧૭૬૦-૧૭૬૫ લગી કલાઇવ ઇંગ્લાંડમાં હતો.

૧૭૬૧ મુર્શીદાબાદની ગાદીએ મીરજાફરને ઠેકાણે તેના જ-
માઇ મીરકાસમને ઠરાવવો એ અનુકુળને લાભકારી
માલમ પડ્યું.

૧૭૬૩ મીર કાસીમનો બળવો.

૧૭૬૪ બંગાળા ફરીને જીત્યું.

૧૭૬૪ બક્ષારનું યુદ્ધ.

૧૭૬૫-૧૭૬૭ કલાઇવની બીજીવારની હકુમત.

૧૭૬૫ કલાઇવ બીજી વાર બંગાળાનો ગવર્નર થયો.

૧૭૬૫ બંગાળાની દીવાની મળી.

૧૭૬૫-૧૭૭૨ વહીવટમાં ઉપજ વસુલ કરનારા અગલદારો સાત
વરસસુધી દેશી હતા.

૧૭૬૬ નોકરો સંબંધી કલાઇવે કરેલી નવી વ્યવસ્થા.

ઈ. સ.

- ૧૭૬૭-૧૭૭૨ ક્ષીસત્તા પદ્ધતિનો વહીવટ.
- ૧૭૬૭ કલાધવ હિંદ છોડી સ્વદેશ ગયો તે ફરીથી આવ્યો નહોં.
- ૧૭૭૨ વારન હેસ્ટિંગ્સ ગવર્નર નિભાયો.
- ૧૭૭૦ કલાધવ અને વારન હેસ્ટિંગ્સની વચ્ચેની વખતમાં ત્રાસદાયક દુકાળ શીવાય કાંઈ ખનાવ બન્યો નહોં.
- ૧૭૬૫ કલાધવે સ્થાપેલી દ્વી રાજસત્તા પદ્ધતિથી કામ બરોબર ચાલ્યું નહોં.
- ૧૭૭૨-૧૭૮૫ વારન હેસ્ટિંગ્સે ૧૩ વરસ વહીવટ કર્યો.
- ૧૭૭૨-૧૭૭૪ બંગાળાનો ગવર્નર હતો.
- ૧૭૭૪-૧૭૮૫ હિંદનો પહેલો ગવર્નર જનરલ હતો.
- ૧૭૭૩ વારન હેસ્ટિંગ્સ રેગ્યુલેટિંગ આક્ટ નામ પાલેમંટે કરેલા કાયદાની રૂઢિએ નીભાયલી કૌન્સિલનો પ્રેસીડેન્ટ હતો.
- ૧૭૬૬ નવો નવાબ ગાદીએ બેઠો ત્યારે કલાધવે પંડે સાઠ લાખને દામ ૪૫ લાખ રૂપીઆ ઠરાવ્યા હતા.
- ૧૭૬૯ બીજો નવાબ ગાદીએ બેઠો ત્યારે ૪૫ ના ૩૫ લાખ કર્યા.
- ૧૭૭૩ અલ્લાદાખાદ અને કોરા વચ્ચે છે.
- ૧૭૭૩-૧૭૭૪ રોહિલા જોડે વિચલ.
- ૧૭૬૫ કલાધવે ગંગાના પ્રદેશના હિસ્સા પાયા તેવારે અલ્લાદાખાદ અને કોરા પ્રાંતો પાદશાહને આપ્યા હતા.
- ૧૭૬૧ દેશને ઉગડ કરનાર અહમદશાહની સ્વામી આવી

૪. સ.

તે વખતથી એ પ્રાંતો (અઘ્નાહાળાદ ને કોરા)માંનો ખાટો પ્રદેશ રોહિલા પહાણને તાબે હતો તે છત્તી લેવાને બ્રિટિશ ફ્રાન્સની મદદ આપવાની બોલી એ વેચાણુ ખતમાં હતી.

૧૭૮૮-૧૭૯૫ ઇંગ્લાંડમાં હેસ્તિંગ્સપર ચાલેલો મુકદ્દમા.

૧૭૮૬ વારન હેસ્તિંગ્સ પાછો સ્વદેશ ગયો ત્યારે જુલમના કામનો આરોપ મુઝી હાઉસ આવ કામ-સે તેનાં કૃત્યની તજવીજ ચલાવી.

૧૭૮૮-૧૭૯૫ વારન હેસ્તિંગ્સ ઉપર ચક્રવેલા આરોપની તજવીજ સાત વરસ સુધી ચાલી.

૧૭૭૮-૧૭૮૧ પહેલો મરાઠી વિગ્રહ.

૧૭૭૫ આ લોખને તૃપ્ત કરવાની જોગવાઈ મુંબઈ સરકાર-ને સૂરતના કરારથી મળી.

૧૭૭૬ મુંબઈની ફ્રાન્સને છત્તી મરઠાએ વાર્ષિકમાં પોતાની મરજી પ્રમાણે તેની કને કરાર લખાવી લીધો.

૧૭૮૧ ઇંગ્રેજને મરાઠા વચ્ચે વિગ્રહ ચાલુ રહ્યો.

૧૭૮૨ સાલ્યાઈ ગામમાં સંધીનો કરાર થયો તે વડે તેની સમાપ્તી થઈ.

૧૭૮૦-૧૭૮૪ મ્હૈસૂર જોડે વિગ્રહ.

૧૭૮૨ હૈદર મરી ગયો.

૧૭૭૪ આરસ પરસ છનેરું પાછુ આવવાની સરતે ટિપુ

સાલવારીની યુક.

૫૪

૪. સ.

એ સલાહ કરી.

૧૭૮૬-૧૭૯૩ લૉર્ડ કાર્ન વાલીશ.

ફેબ્રુ. ૧૭૮૫ વીસ માસ લગી સરબ્બન મકદ્દસને કામ ચલાવ્યું.
સપ્ટે ૧૭૮૬ ૨ કાર્ન વાલીશ આ તરફ (હિંદ) આવ્યો તે વારે જ-
થી ૧૭૮૭ ૬ મા બંધી ઠરાવવાને તેને હુકમ આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૭૪૩ સ્થાપી જગાબંધી.

૧૭૮૬ } જગાબંધીનું કામ શરૂ થયું—પુરું થયું.
૧૭૯૧ }

૧૭૯૩ દસ વરસનો ઠરાવ તે હંજશને માટે મુકન્નર કર્યો.

૧૭૯૦-૧૭૯૨ મહિસુના રાજ સાથે થયેલો બીજો ઝડપો બે બા-
બતમાં વિખ્યાત છે.

૧૭૯૩-૧૭૯૮ સરબ્બનસેરે ગવર્નર જનરલનો અધિકાર ચલાવ્યો.

૧૭૯૮-૧૮૦૫ લૉર્ડ વેલેસ્લેય.

૧૭૯૮ લૉર્ડ માર્નિંગટન હિંદમાં આવ્યો.

૧૮૭૭ ના જનવારી મહીનાની ૧ લી તારીખે રાણી વિ-
ક્ટોરિઆએ હિંદની એમ્પ્રેસ^X નો ખત્રાબ ખાતલ્ય
કર્યાનાં જાહેરનામાં કર્યાં તે વડે તે પરિપૂર્ણતા પામી.

૧૭૮૮-૧૮૦૦ હિંદમાં ફ્રેંચસત્તા.

૧૭૯૮ લૉર્ડ વેલેસ્લેયની પૂર્વે હિંદની હાલત.

૧૭૯૭ અયોધ્યાના નવાબ વજીરે ખીરીશ લશ્કરને માટે

X કેસરે હિંદ.

ઈ. સ.

નાણાંની કબજાત આખી એ નાણાનો આંકડો
૧૭૯૭ માં ૭૬૦૦૦૦ પૌંડ હતો.

૧૮૦૧ ઇંગ્લેન્ડ અને અયોધ્યાના નવાબ વચ્ચે કરાર થયો.
તેમાં દોઆબ નામ ગંગા અને જમના વચ્ચે આવેલો
રસાળ પ્રાંત તથા રોહિલખંડ ઇંગ્લેન્ડને આપવા ઠર્યા.

૧૮૦૨-૧૮૦૪ ખીજો મરાઠી વિગ્રહ થયો ત્યારે આખી પ્રજા જોડે
કાર્યસાધક રીતે વર્તવાનો લાગ મળ્યો ત્યાં સુધી મરાઠી
રાજમંડળની ઉત્તર શાખાઓને છેડી નહીં.

૧૭૯૮ નીનમ જોડે કરાર.

૧૭૯૯ મહેસૂર જોડે ત્રીજો વિગ્રહ.

૧૭૯૯ રણસેત્રમાં નબળો પ્રતિરોધ કરી ટિપૂ શ્રીરંગપટનમાં
જારાયો અને જ્યારે ઇંગ્લેન્ડ લશ્કરે તે શહેર પર હુલા
કર્યા ત્યારે તુટેલા કોટમાં તે બહાદુરીથી લડતાં પડ્યો.

૧૮૦૦ મરાઠી રાજ્ય.

૧૮૦૨-૧૮૦૪ ખીજો મરાઠી વિગ્રહ.

૧૮૦૩ ની સાલ પુરી થયા પહેલાં સિંધિયા અને નાગપુરના
ભોંસલા રાજા એ એકબીજા સલાહનાં કેહેણુ માકલ્યાં.

૧૮૦૩ ભોંસલાએ ઝોરિસ્સા પ્રાંત ઇંગ્લેન્ડને આપ્યો તે પે-
હેલાં ઉતાવળે કુચ કરનારી એક ઇંગ્લેન્ડ ફોજ પ્રાંત-
નો કબજો ત્યાર પહેલાં ૧૮૦૩ માં કર્યો હતો.

૧૮૦૪ મધ્યહિંદમાં કર્નલ માન્સનનું પાછું હઠવું આફત

ઈ. સ.

ભરેલું થયું અને તેથી વાર્જામનો કોલકરાર અને હે-
દરઅલીએ કર્નલ જેલ્લીના લશ્કરનો નાશ કર્યો હતો.
તે યાદ આવ્યાં.

૧૮૦૫ ભરતપુરના ઘેરામાં લેક પંડે હાર્યો એ અચેજી
સૈન્યે પોતાનો હેતુ પાર પાડ્યા વિના પાછી પાની કરી.

૧૮૨૭ ઇંગ્રેજ ભરતપુર જીત્યું.

૧૮૦૫ લોર્ડ વેલ્સેરલેયના પછી હિંદની હાલત.

૧૮૪૪ અને શીખ રાજ્ય જોડે વિચિત્ર થયાથી પંજાબ દેશ મળ્યો.

૧૮૪૭ ત્યાં લગી ઉત્તરહિંદનો એ વિભાગ એ સ્થિતિમાં રહ્યો.

૧૮૧૮ છેલ્લો મરાઠી વિચિત્ર થયો ત્યાંસુધી મુંબઈના ગવર્નરના
તાબામાં હાલ જેટલો મુલક છે તેટલો આવ્યો નહોતો.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

ઈ. સ.

૧૮૦૫ લોર્ડ કાર્નવાલિસ બીજી વાર આવ્યો.

૧૮૦૫ સર જ્યાર્જ બર્લો.

૧૮૦૬ મદ્રાસી સીપાઇઓએ બળવો કર્યો.

૧૮૦૭-૧૮૧૩ લોર્ડ મિંટો.

૧૮૧૪ લોર્ડ માઇરા.

૧૮૧૪-૧૮૨૩ લોર્ડ મોઈરાની કાર્ગીદીમાં બે વીચિત્ર થયા ગુપ્તો મરાઠા.

ઈ. સ.

૧૮૧૪-૧૮૧૫ નેપાળ જોડે વિગ્રહ.

૧૭૬૭ ગુર્ખા લોકનો આરંભ થયો.

૧૮૧૪ લોર્ડ આર્ચરએ કરેલી પહેલી સ્વામીનો ગુર્ખા જોડે
પરાભવ થયો.

૧૮૧૪ પછી ગુર્ખાને સલાહ કરવાની જરૂર પડી.

૧૮૧૫ પટણાથી ખટમંડુ સુધી ઓકટલોનીએ કુચ કરી.

૧૮૦૪-૧૮૧૭ પિંડારા.

૧૮૧૭ પિંડારી વિગ્રહ.

૧૮૧૭ લોર્ડ હેસ્ટીંગ્સે પિંડારાનો નાશ કરવાને ૧૨૦૦૦૦ પો-
લીસ લેવા કર્યા.

૧૮૧૭-૧૮૧૮ છેલ્લો મરાઠી વિગ્રહ.

૧૮૧૭ પુણા, નાગપુર, ઇંદોર ઇંગ્લેન્ડ સામે પૃથક પૃથક હુમલા.

૧૮૦૨ વસાઇના કોઝકરારથી પેશ્વાનાજીરાવ અકળાઇ ગ-
યો હતો.

૧૮૧૭ મરેઠા જોડે નવો કરાર થયો.

૧૮૫૭ પેશ્વાનો છોકરો નાના સાહેબ દલપુત્ર હતો.

૧૮૨૩-૧૮૨૮ લોર્ડ આમહર્સ્ટ.

૧૮૨૪-૧૮૨૬ પહેલો ખલી વિગ્રહ.

૧૮૨૪ લોર્ડ આમહર્સ્ટને વિગ્રહનાં જાહેરનામાં ખલી લોક
જોડે કરવાની જરૂર પડી.

૧૮૨૭ લોર્ડ કામ્પ્બેરમીઅરે બરતપુર જીતી લીધું.

સાલવારીની બુક.

૫૯

ધ. સ.

૧૮૦૫ લાર્ડ લેકની હારથી જે નામાશી લાગી તે ભુશી ગઇ.

૧૮૨૮-૧૮૩૫ લાર્ડ વિલિયમ બેન્ટિનક.

૧૮૦૬ વેલોરમાં બંડ થયું.

૧૮૧૭ ૭૦૦ વીધવાએને બંગાળામાં જીવતી બાળી દીધી.

૧૮૨૯ ડીસેમ્બર માસમાં સતીનો ચાલ બંધ કર્યો.

૧૮૨૬ ૧૮૩૫ હિંદના જુદા જુદા જાગોમાં ૧૫૬૨ ટંગ (ફાંશીઆ)
પકડાયા.

૧૮૩૩ છરટ ઇંડીઆ કંપનીને ફરીથી વીસ વરસની સનદ
કરી આપી.

૧૮૩૦ ઈંગ્લેન્ડ સરકારને મહેસુરનો રાજકારનાર પોતાના હા-
થમાં લેવાની જરૂર પડી.

૧૮૮૧ મહેસુરનો અધીકાર રાખને સોંપ્યો.

૧૮૩૫-૧૮૩૬ લાર્ડ મેટકાફ.

૧૮૩૬-૧૮૪૨ લાર્ડ ઓક્લાંડ.

૧૭૪૭-૧૮૨૬ દુરાની વંશની સત્તા નીચે અફઘાનિસ્તાન.

૧૭૪૭ પહેલ વહેલાં અફઘાનોને સ્વદેશી રાજ્ય માન્યો.

૧૭૭૩ દુરાની અહમદશાહ મરણ પામ્યો.

૧૮૨૬ દોસ્તમહમદ કાબુલમાં ગાદીએ બેઠો.

૧૮૦૦ ઝમાનશા લાહોરમાં દરબાર કરી રહેતો હતો.

૧૮૦૯ લાર્ડ મિટોએ ગાઉન્ટ સ્ટુઅર્ટ એલ્બીસ્ટને ઝમાન
શાહના ભાઈ શાહસુજા પાસે અરસપરસના બચાવને

ઇ. સ.

માટે ઐક્ય કરવાને મોકલ્યો.

૧૮૩૬ ઇંગ્રેજે શાહસુખને પાછો કાબુલ શહેરના આલાહીસા-
રમાં ગાદીએ બેસાડ્યો.

૧૮૪૧-૧૮૪૨ અફઘાનિસ્તાનમાંથી ઇંગ્રેજનું પાછું ફરવું.

૧૮૪૧ માં આફત આવી.

૧૮૪૨ વેર વાળનારી ફ્રેન્ચ અને જનરલ પોલોકને નાટના
હાથ નીચેનાં લશ્કર કાબુલ એકઠાં થયાં.

૧૮૪૩ સિંચના મીર કે અમીર કહેવાતા હાકેમાને સર
ચાર્લસને પીળરે છુંદી માર્યા.

૧૮૪૪-૧૮૪૮ લાર્ડ હાર્ડિંગ.

૧૭૦૮, નાનકથી ગોવિંદશીંહ સુધી ૧૭૦૮ લગીમાં દસ યુદ્ધ
થયાં.

૧૭૮૦-૧૮૩૯ રણજીતસિંહ.

૧૭૮૦ શીખરાજના સ્થાપનાર રણજીતસિંહનો જન્મ થયો.

૧૮૦૪ ઇંગ્રેજનો અધિકાર સતલજ સુધી જઈ પહોંચ્યો હતો.

પેહે. ૧૮૦૯ પેહેલી સાલમાં મેટકાફના કરાર તે (રણજીતસિંહ)
ખીજી. ૧૮૩૯ મરી ગયો ત્યાં સુધી ચાલ્યા.

૧૮૪૫ પહેલો શીખવિગ્રહ.

૧૮૪૫ સતલજ ઓળંગી શીખ સેના ઇંગ્રેજ ઉપર ચઢી.

૧૮૪૮ સર હેન્રી હાર્ડિંગ પાછો ઇંગ્લાંડ ગયો.

૧૮૪૮-૧૮૫૬ અર્ધ આવ દલહૌસી.

સાલવારીની યુદ્ધ.

૬૨

ઈ. સ.

૧૮૪૮-૧૮૪૯ ખીજી શીખ વિગ્રહ.

૧૮૪૮ ચિત્રિયનવાલાની લડાઈમાં ઈંગ્રેજનાં ૨૪૦૦ માણસો
જીને. ૧૩ મી. ચાર તોપો ત્રણ પચ્ચટણના વાવટા શત્રુ (શીખ) ને
હાથ ગયા.

૧૮૪૯ માર્ચ ૨૯ પંજાબને ખાલસા કર્યાથી તે ઇંગ્રેજ પ્રાંત થયો.

૧૮૫૭ બજાયો ઉડ્યો તે વારે પંજાબમાં શાંતી રહી એટલુંજ
નહોં પણ તે વફાદાર રહ્યું.

૧૮૫૨ ખીજી ખત્તી વિગ્રહ થયો.

૧૮૫૨ ડીસે. તા. ૨૦ જનહર નામથી ઇંગ્રેજ એ મુલક ખાલસા કર્યો.

૧૮૨૬ માં જનવેલા આરાકાન અને તેનાસરીમ પ્રાંતો
સાથે તેને પેચુને નામ જોડી દીધો.

૧૮૪૮ શીવાજીના વંશનો છેલ્લો રાજા અપુત્ર મરી ગયો.

૧૮૪૯ મરતી વેળા તેણે ખોળે લીધેલા છોકરાને ઇંગ્રેજ
સ્વીકાર્યો નહોં.

૧૭૫૩ સતારાની પેઠે ઝાંસીનું રાજ્ય ખુડ્યું.

૧૮૫૩ ભોંસલા વંશનો રાજા પેટનો કે દતપુત્ર મુક્યા
વિના મુઓ.

૧૮૧૮ } ૧૮૧૮ માં રાજા ખોયા પછી બાહરાવ ૧૮૫૩
૧૮૫૩ } માં મુઓ.

૧૮૫૬ અયોધ્યા ખાલસા કર્યું.

૧૭૬૫ લાર્ડ ક્લાઇવે નવાબ (વજીર) સુરાજ ઉદ્દઉલ્લાને

ધ. સ.

આપેલો મુલક પાછો મળ્યો.

૧૮૧૮ ફેબ્રુઆરી તા. ૧૩ મીએ હંદેરો પ્રગટ કર્યો.

૧૮૫૬ ગાર્થ લાર્ટ દલાહુરીએ અધીકાર છેડી દીધો.

૧૮૬૦ માં તે (દલાહુરી) ગરી ગયો.

૧૮૪૩ સિંધ ઉમેરાયું.

૧૮૫૬-૧૮૬૨ અર્ધ કાનિંગ.

પ્રકરણ ૧૬ મું.

ધ. સ.

૧૮૫૭ બગવો થયો.

૧૮૫૭ (મે તા. ૧૦ રવીવારે) મીરતના રીપાઇઅમે બગવો કર્યો.

૧૮૫૮ જુનમાં બળવાનો ફેલાવ.

૧૮૬૨ લગી રંજુનમાં પાદશાહ જીત્યો.

૧૮૫૯ લગી છેત્રી તોપ પાછી લઇ લીધી અને છેલ્લા બનેવાગી પલાયન કરનારને હાથ બહાર કાઢી મર્યો.

૧૮૫૮ ઝાંસીની રાણી લશ્કરને માખરે લડતાં

જીત મરણ પામી.

૧૮૫૯ તાતીઆ ટેપીઆ આડો આવળો ભટકી વિશ્વાસ

એપ્રિલ ધાતથી પકડાયો અને મારી નાંખ્યો.

સાલવારીની યુક.

૬૩

દ. સ.

૧૬૦૦ ૧૭૮૪ કંપનીના પડાનો સાર.

૧૬૦૦ મૂળ કંપનીને ઈલિઝાબેથે સનંદી મંડળીનો પટો કરી આપ્યો હતો.

૧૭૭૩ લાર્ડ નાર્થના પ્રધાન મંડળ સને ૧૭૭૩નો. રેગ્યુલેટીંગ આક્ટ મજબૂર કર્યો.

૧૮૧૩-૧૮૫૩ કંપનીને ફરીથી સનંદ કરી આપી.

૧૮૧૩ હિંદનો વેપાર એકલી કંપનીને હાથ હતો બંધ કર્યો.

૧૮૩૩ ના આક્ટની રૂએ વેપાર ચાલતો હતો તે બંધ પડ્યો.

૧૮૫૩ છેલ્લી સનંદ કરી આપી તેમાં અમુક મુદત ઠરાવી નહીં.

૧૮૫૮ રાજગાદીના તાબામાં હિંદનો મુલક આવ્યો.

૧૮૫૮ હિંદનો કારબાર કંપનીને હાથથી બંધ રાજગાદી ને મળ્યો.

પ્રકરણ ૧૬ મું.

ઈ. સ.

૧૮૫૮ મહા રાણીએ હિંદનો રાજકારબાર હાથ લેવાનો નવેમ્બર. ૧ ઠંઢેરો ફેરવ્યો.

૧૮૫૯ જુલાઈ ૮મીએ સલાહ શાંતીનાં બહેરનામાં થયાં.

૧૮૭૭ હિંદના ફાજદારી કાયદાનો ખરડો મફાલેએ પહેલ વહેલો કર્યો.

ઈ. સ.

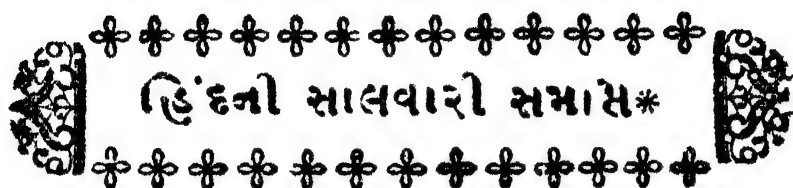
- ૧૮૬૦ હિંદમાં ફોજદારી કાયદાનો ખરડો મંજૂર થયો.
- ૧૮૬૧ દીવાની ને ફોજદારી વહીવટના કાયદા મંજૂર થયા.
- ૧૮૬૨-૧૮૬૩ લાર્ડ એલ્ગિન.
- ૧૮૬૨ માર્ચ લાર્ડ કાનિંગ પાછો સ્વદેશ ગયો ને મહિનાનું અંદર મરણ પામ્યો.
- ૧૮૬૩ નવેમ્બર લાર્ડ એલ્ગિન જીવ્યો.
- ૧૮૬૪-૧૮૬૯ લાર્ડ લારેન્સ.
- ૧૮૬૪ ડાર્સ પરગણાનું ખાત્રસા થવું | આ ખંતે મુખ્ય મ-
૧૮૬૬ ઓઢીઆમાં પડેલો દુકાળ. | નાવ લાર્ડ લારેન્સ-
ના વખતમાં હતો.
- ૧૮૬૮-૧૮૬૯ બુદ્ધજાનું ને હિપ્પા હિંદમાં દુકાળ પડ્યો.
- ૧૮૭૫-૧૮૭૬ શિયાળામાં પ્રિન્સ આવ વેલ્સે હિંદમાં પ્રવાસ કર્યો.
- ૧૮૭૬-૧૮૮૦ લોર્ડ રિદન.
- ૧૮૭૭ પ્રાચીન મુગલ રાજધાની દિલ્હી માંહે પરિપૂર્ણ બને. ૧ ઠાઠમાટથી દરબાર ભરી મહારાણીએ કેસરેહિંદનું પદ ધારણ કર્યાની ખબર પ્રસિદ્ધ કરી.
- ૧૮૭૬ હિંદમાં વરસાદ ખરોખર પડ્યો નહીં.
- ૧૮૭૭ પણ માસગ હિંદમાં ઠીક હતી.
- ૧૮૭૮-૧૮૮૦ અફઘાનિસ્તાનનો મામલો.
- ૧૮૮૦-૧૮૮૧ માકિવેસ આવ રીપન.
- ૧૮૮૦ એપ્રિલ લાર્ડ રીપનની નીમણુંક થઈ.

સાલવારીની બુક.

૬૫

૪. સ.

- ૧૮૮૦ સપ્ટે. ૧ આયુષ્યખાનના લશ્કરનો પૂર્ણ પરાભવ થયો.
૧૮૮૧ માર્ચ ઇંગ્લેન્ડનું તમામ લશ્કર કંદહારમાંથી બોલાવી લીધું.
૧૮૮૧ અગસ્ટ અમીર અબ્દરરેહમાનની જોડે અફઘાનિસ્તાનની
સત્તાને માટે લડે છે.

હિંદની સાલવારી સમાપ્ત*

રાજાઓની વંશાવલી.

રાજાઓ. ઇ. સ.

ગીઝની વંશ.

૯૬૨-૧૧૫૬

સમકાળીન	૯૬૨
મહંમદ	૯૭૭
મસાઉદ	૧૦૩૦
મોહમ્મદ	૧૦૪૦
અમદુલ હસન	૧૦૬૬
અમદુલ રસીદ	૧૦૫૧
સુલતાન જલદુર્રક	૧૦૫૨
દાદાહીમ	૧૦૫૮
મસાઉદ	૧૦૮૬
અરસલાન	૧૧૧૪
જલદુર્રક	૧૧૧૮
ખુશરુ	૧૧૫૨
ખુશરુ મલેક	૧૧૫૬

ગોરી વંશ.

૧૧૮૬-૧૨૦૧

અલાઉદ્દીન	૧૧૮૬
અયાસુદ્દીન	૧૧૯૧
શહાબુદ્દીન	૧૨૦૨

ગુલામ વંશ

૧૨૦૬-૧૨૬૦

રાજાઓ ઇ. સ.

કુતબુદ્દીન	૧૨૦૬
આરામ	૧૨૧૦
અલતમશ	૧૨૧૧
રકનુદ્દીન	૧૨૩૬
રજીઆબેગમ	૧૨૩૬
મવજુદ્દીન	૧૨૩૬
અલાઉદ્દીન	૧૨૪૧
નાસરુદ્દીન	૧૨૪૪
અયાસુદ્દીન	૧૨૬૫
કુતબાદ.	૧૨૮૭

ખિલજી વંશ.

૧૨૮૮-૧૩૨૧

જલાલુદ્દીન	૧૨૬૦
અલાઉદ્દીન.	૧૨૬૫
કાદુર	૧૩૧૬
મુબારક	૧૩૧૭
ખીજરખાં	૧૩૨૦

તઘલખ વંશ

૧૩૨૦-૧૪૧૪

અયાસુદ્દીન	૧૩૨૦
મહંમદ	૧૩૨૫
શીરોજશાહ	૧૩૫૧

૬૮

સાલવારીની યુક.

રાજાઓ	ઈ. સ.
ગ્યાસુદીન ખીજો	૧૩૮૮
અબુઅકર	૧૩૮૯
નાસરુદીન	૧૩૮૯
શીકંદર	૧૩૯૨
મહંમદશાહ	૧૩૯૨

સૈયદ વંશ

૧૪૧૪-૧૪૫૦

ખીજરખાં	૧૪૧૪
મુબારક	૧૪૨૧
મહંમદ	૧૪૩૩
આલમ	૧૪૪૩

લોહી વંશ

૧૪૫૦-૧૫૨૬

બહીતોલ	૧૪૫૦
સિકંદર	૧૪૮૮
ખાલીમ.	૧૫૧૭

સુર વંશ

૧૫૪૦-૧૫૫૬

શેરશાહ	૧૫૪૦
સલીમશાહ	૧૫૪૫
આદિલશાહ	૧૫૫૩

— ૦ —

રાજાઓ.	ઈ. સ.
--------	-------

મુગલ વંશ

૧૫૨૬-૧૮૫૭

બાબર	૧૫૨૬
હુમાયુ	૧૫૩૦
અકબર	૧૫૫૬
જહાંગીર	૧૬૦૫
શાહજહાં	૧૬૨૭
આલમગીર	૧૬૫૮
બહાદુરશાહ	૧૭૦૭
જહાંગીરશાહ	૧૭૧૨
ફરોકશીર	૧૭૧૩
મહંમદશાહ	૧૭૧૯
અહંમદશાહ	૧૭૪૮
આલમગીર	૧૭૫૪
શાહઆલમ	૧૭૫૯
અકબર ખીજો	૧૮૦૬
મહંમદબહાદુરશાહ	૧૮૩૭
(૧૮૫૭ ના બળવામાં મરાયો)	

મરાઠી વંશ

૧૬૬૪-૧૮૪૮

શીવાજી	૧૬૬૪
સંભાજી	૧૬૮૦
રાજારામ	૧૬૮૯
શીવાજી ખીજો	૧૭૦૦
શાહુ	૧૭૦૮

રામઝો.	ધ. સ.
રામરાજ	૧૭૪૮
શાહુ ખીજો	૧૭૭૭
પ્રતાપસીંહ	૧૮૧૮
શાહાજી	૧૮૪૦

પેશ્વા વંશ

૧૭૧૪-૧૮૧૮

ખાલાજી વિશ્વનાથ	૧૭૧૪
ખાલાજી ખલાલ.	૧૭૨૦
ખાલ.જી ૨ જો.	૧૭૪૦
માધવરાવ ૧ જો.	૧૭૬૧
નારાયણરાવ	૧૭૭૨
સવાધ માધવરાવ	૧૭૭૪
ખાજીરાવ ૨ જો.	૧૭૯૫

આવડા વંશ.

૮૦૨-૯૪૨

વનરાજ	૮૦૨
ચોગ્યરાજ	૮૦૬
એમરાજ	૮૪૧
જીવડ	૮૬૬
વિજયસિંહ	૮૯૫
રતનાચીત્ય	૯૨૦
સામતસિંહ	૯૩૫

રામઝો.	ધ. સ.
--------	-------

સોલંકી વંશ

૯૪૨-૧૨૨૫

મુળરાજ	૯૪૨
ચા.મુડ	૯૬૭
વલ્લભ	૧૦૨૫
દુલ્લભસેન	૧૦૨૫
ભીમદેવ	૧૦૩૨
કરણ	૧૦૭૨
સીધરાજ	૧૦૯૪
કુમારપાળ	૧૧૪૩
અન્નેપાળ	૧૧૭૪
ખાળમુળરાજ	૧૧૭૭
ભોળોભીમ	૧૧૭૯-૧૨૧૫

અમદાવાદના રાજા.

મુજફરશાહ	૧૩૯૬
અહમદશાહ	૧૪૧૨
મહમદશાહ	૧૪૪૩
કુતુબશાહ	૧૪૫૧
દાઉદશાહ	૧૪૫૯
મહમદઅમીર	૧૪૫૯
મુજફરશાહ ખીજો	૧૪૫૧
સીકંદરશાહ	૧૫૨૬
મહમદશાહ ૨જો.	} ૧૫૨૬
ખહાદરશાહ	
મહમદ સતીશખાં	૧૫૩૬

રાજ્યઓ.	ધ. સ.	રાજ્યઓ.	ઈ. સ.
મહામદશાહ ૩	૧૫૫૩	આણંદરાવ	૧૮૦૦
મુઝફ્ફર ૩	૧૫૬૧-૧૫૭૩	શીઆજીરાવ	૧૮૧૯
ગાયકવાડી રાજા.		મણુપતરાવ	૧૮૪૭
પીલાજી	૧૭૩૦	ખંડેરાવ	૧૮૫૬
દામાજી	૧૭૩૨	મલાવરાવ	૧૮૭૧
શીઆજી	૧૭૬૮	શીઆજીરાવ ૨ જો.	૧૮૭૫
ગોવિંદરાવ	૧૭૯૨		

હિંદના ગવર્નરો.

નંબર.	નામ.	આરે આગ્યા.	આરે ગયા.
૧	ગવર્નર જનરલ વારન હેસ્ટિંગ્સ	૧૭૭૪	૧૭૮૫
૨	લૉર્ડ કાર્નવાલીસ.	૧૮૮૬	૧૭૨૩
૩	સર જન સોર.	૧૭૯૩	૧૭૯૬
૪	લૉર્ડ વેલેસ્લી.	૧૭૯૮	૧૮૦૫
૫	લૉર્ડ કાર્નવાલીસ.	૧૮૦૫	૧૮૦૫
૬	સર જ્યૉર્જ બાગ્ગો.	૧૮૦૫	૧૮૦૭
૭	લૉર્ડ મિન્ટો.	૧૮૦૭	૧૮૧૩

સાલવારીની યુક.

૭૧

નંબર.	નામ.	ક્યારે આવ્યા.	ક્યારે ગયા.
૮	લૉડ હેસ્ટિંગ્સ.	૧૮૧૪	૧૮૨૩
૯	લૉડ આમ્સ્ટર્ટ.	૧૮૨૩	૧૮૨૮
૧૦	લૉડ વિલ્યમ બેન્ટિક.	૧૮૨૮	૧૮૩૫
૧૧	લૉડ આક્લાંડ.	૧૮૩૬	૧૮૪૨
૧૨	લૉડ એલેન્જરા.	૧૮૪૨	૧૮૪૪
૧૩	લૉડ હાર્ડિંગ.	૧૮૪૪	૧૮૪૮
૧૪	લૉડ હાકુસી.	૧૮૪૮	૧૮૫૬
૧૫	લૉડ કેનિંગ.	૧૮૫૬	૧૮૬૧
૧૬	લૉડ એલગીન.	૧૮૬૨	૧૮૬૩
૧૭	સર જોન લારેન્સ.	૧૮૬૪	૧૮૬૮
૧૮	લૉડ મેયો.	૧૮૬૯	૧૮૭૨
૧૯	લૉડ નાર્થમૂક.	૧૮૭૨	૧૮૭૬
૨૦	લૉડ લીટન.	૧૮૭૬	૧૮૮૦
૨૧	લૉડ રીપન.	૧૮૮૦	૧૮૮૫
૨૨	લૉડ ડફીન.	૧૮૮૫	૧૮૮૮

અરતલ્લંડમાં થયેલી લડાઈઓ.

ક્ર. સં. પૂર્વે.

૧	૧૪૦૦	પાણીપતની (૧)	પાંડવ કૌરવ વચ્ચે, કૌરવ હાર્યા.
૨	૩૨૭	જેલમ	સીકંદર તથા પૌરવ વચ્ચે, પૌરવ હાર્યા.
૩	૧૦૨૪	સોમનાથની	મહંમદ ગીજનવીએ ગુજરાતના રાજા બીમ-દેવને હરાવ્યો.
૪	૧૧૯૩	પાણીપતની (૨)	મહંમદ ઘોરી તથા પૃથુરાજ વચ્ચે, ઘોરી હાર્યો.
૫	૧૧૯૩	થાનેશ્વરની	મહંમદ ઘોરી તથા પૃથુરાજ વચ્ચે, પૃથુરાજ હાર્યો.
૬	૧૨૯૩	ઈલીયપુર	મુસલમાનોએ હિંદુઓને હરાવ્યા.
૭	૧૪૨૬	પાણીપત (૩)	બાબર તથા હુઆહીમ વચ્ચે, હુઆહીમ હાર્યો.
૮	૧૫૨૭	ફતેપુર સીક્રીની	બાબર તથા સંગની વચ્ચે, સંગ હાર્યો.
૯	૧૫૫૦	કનોજની	હુમાયુ તથા શેરખાં વચ્ચે, હુમાયુ હાર્યો.
૧૦	૧૫૫૬	પાણીપત (૪)	હેમુ તથા ખેહરમ વચ્ચે, હેમુ હાર્યો.
૧૧	૧૬૫૭	કાશી	દારા તથા સુજા વચ્ચે, સુજા હાર્યો.

સંજ્ઞાસીકે ક્ર.સં.

માતૃવારીની બુક.

૬૫

સા.સ.	ક્રમાંકની લાડાઈ.	કોની વચ્ચે.
૧૨	૧૬૫૭	ઔરંગઝેબે દારાને હરાવ્યો.
૧૩	૧૬૫૭	આરાદ તથા ઔરંગઝેબે જસવંતસીંગને હરાવ્યો.
૧૪	૧૭૧૩	જહાંગીરશાહને ફરકશીર વચ્ચે જહાંગીરશાહ હાર્યો.
૧૫	૧૭૨૦	સૈયદ અબ્દુલ તથા નીજમ વચ્ચે, સૈયદ હાર્યો.
૧૬	૧૭૩૪	જંગરાવ ડાભારેને બાહરાવે હરાવ્યો.
૧૭	૧૭૩૮	નાદીરશાહે મુગલાહ દેખને હરાવી.
૧૮	૧૭૪૧	મરેડા તથા દોસ્તઅલી વચ્ચે, દોસ્તઅલી રણમાં પડ્યો.
૧૯	૧૭૪૬	ફ્રેન્ચે ક્યુટકના નવાબને હરાવ્યો.
૨૦	૧૭૪૮	મુગલોએ અહમદશાહ અબ્દુલીને હરાવ્યો.
૨૧	૧૭૫૦	મુગલોએ નાશીરઝંગને હરાવ્યો.
૨૨	"	ફ્રેન્ચે અનવરદીનને હરાવ્યો.
૨૩	૧૭૫૧	ફ્રેન્ચે રાજા સાહેબને હરાવ્યો.
૨૪	૧૭૫૨	ફ્રેન્ચે રાજા સાહેબ તથા ફ્રેન્ચે હરાવ્યા.
૨૫	"	મેગર લારેન્સે ફ્રેન્ચે હરાવ્યા.

સાલ. ક્યાંની લગાઇ.

૨૬ ૧૭૫૭
 ૨૭ ૧૭૫૯
 ૨૮ ”
 ૨૯ ૧૭૬૦
 ૩૦ ”
 ૩૧ ૧૭૬૧
 ૩૨ ”

પ્રાસી
 બાંદીવાશ
 ચિન્સુરા
 ઉદગીર
 પટણા (૧)
 પાણીપત (૫)
 પટણા (૨)

કોની વચ્ચે.

કેવે સુબહદૈલાને હરાવ્યો.
 ૫ ફેટની તથા લાલી ને બુસ્સી વચ્ચે, ફેચું હાર્યો.
 એમાં ઇંગ્રેજે વંદાદાને હરાવ્યા.
 મરેહા તથા મુગલો વચ્ચે, મુગલાઈ ફેજ હારી.
 ઇંગ્રેજ ને મીરકાશીમ વચ્ચે, મીરકાશીમ હાર્યો.
 દુરાની તથા મરેહા વચ્ચે, મરેહા હાર્યો.
 ઇંગ્રેજે મીરકાસીમ, સુબહદૈલા તથા શાહ-
 આલમને હરાવ્યા.

૩૩ ૧૭૬૩ ઘેરીઆ

ઇંગ્રેજ ને મીરકાસીમ વચ્ચે, ઇંગ્રેજને જીતવું
 મુસ્કેલ પડ્યું.

૩૪ ૧૭૬૪ બકસાર
 ૩૫ ૧૭૬૪ કાદપી
 ૩૬ ૧૭૬૭ અંબુર (૩)
 ૩૭ ” ત્રીનોમાલી
 ૩૮ ” ચંગમા

મનરોએ સુબહદૈલાને હરાવ્યો.
 ઇંગ્રેજે સુબહદૈલા તથા મરેહાને હરાવ્યા.
 કનૈલ સમીથે હેરને હરાવ્યો.
 કર્નલ સમીથે નીજમ તથા હૈદરની ફેજને હરાવી.
 ઇંગ્રેજે હૈદરને હરાવ્યો.

સાલવારીની ડુક.

૬૨

સાલ.	ક્યાંની લગાધ.	કોની વચ્ચે.
૩૯	ચેરકુલી	પેશ્વાએ હેદરને હરાવ્યો.
૪૦	પોલીયોર (૧)	કર્નલ બલી તથા હેદર વચ્ચે ઇંગ્લેન્ડ હાર્યો તથા બલી પકડાયો.
૪૧	ચિલાંગમ	હેદરની ફોજે સર. ઇ. કુટને હરાવ્યો.
૪૨	પોતોતોવો	કુટ હેદરને હરાવ્યો.
૪૩	પોલીયોર	"
૪૪	સોલિંગર	"
૪૫	પનીઆર	ઇંગ્રેજે હેદરને હરાવ્યો.
૪૬	અરીકરા	લોડ કાર્નવાલીસે ટીપુને હરાવ્યો.
૪૭	અજમર	સિંધીઆએ હોદકરને હરાવ્યો.
૪૮	કુર્દલા	મરેઠાએ નીબમને હરાવ્યો.
૪૯	માલવેલી	ઇંગ્રેજે ટીપુને હરાવ્યો.
૫૦	સદાસીર	"
૫૧	શ્રીરંગપટન	ઇંગ્રેજને ટીપુ વચ્ચે, ટીપુ હાર્યો ને રણમાં પડ્યો.
૫૨	ઇંદોર	સિંધીઆએ જસવંતરાવ હોદકરને હરાવ્યો.

સાં.ક.	અર્થાની લાડાઈ.	કોની વચ્ચે.
૫૩ ૧૮૦૧	પુણા	જસવંતરાવે પેશ્વા તથા સિંધીઆને હરાવ્યા.
૫૪ "	ઉજ્જૈન	જસવંતરાવે સિંધીઆને હરાવ્યા.
૫૫ ૧૮૦૩	આસાપ	જનરલ વેલેસલીએ દોલતરાવ ને રાધાજીને હરાવ્યા.
૫૬ "	દિલ્લી	જનરલ લેકે સિંધીઆને હરાવ્યા.
૫૭ "	સાસ્વારી	"
૫૮ "	આગ્રા	જનરલ લેકે મરેઠાને હરાવ્યા.
૫૯ ૧૮૦૪	દિગ્ગઢ	ફ્રેન્ચ તથા માન્સને જસવંતરાવને હરાવ્યો.
૬૦ "	ફરકાબાદ	લોડ લેકે હોલકરને હરાવ્યો.
૬૧ "	ભરતપુર	ધ્રેજેને એ શહેર ઘેરું પણ જીતાયું નહીં.
૬૨ ૧૮૧૭	ખડકી	ધ્રેજેને પેશ્વા બાહરાવને હરાવ્યો.
૬૩ ૧૮૧૭	કોરેગામ	ધ્રેજેને મરેઠાને હરાવ્યા.
૬૪ "	નાગપુર	"
૬૫ "	મહીદપુર	સરજે હિસ્લોપ તથા સરજે માલ્કમ હોલકરને હરાવ્યો.
૬૬ "	જામલપુર	ધ્રેજેને મરેઠાને હરાવ્યા.

સાલવારીની કુફ.

૬૬

સાલ.	ક્રમાંની લડાઇ.	કોની વચ્ચે.
૬૭	૧૮૧૮	આરટે
૬૮	૧૮૨૭	બારતપુર (૨)
૬૯	૧૮૪૨	કંદહાર
૭૦	૧૮૪૩	મિયાની
૭૧	"	હૈદરાબાદ
૭૨	"	મહારાજપુર
૭૩	"	પનીઆર
૭૪	૧૮૪૫	મુદકી
૭૫	"	કિરોજશેહર
૭૬	"	ખદીવાલ
૭૮	૧૮૪૬	અલિવાલ
૭૯	૧૮૪૬	સોમ્બોન
૮૦	૧૮૪૯	રામનગર
૮૧	"	ચિલિથનવાલા.
		હંબ્રેજ અને ગોખલેની વચ્ચે, હંબ્રેજ જીત્યા.
		હંબ્રેજની ફતેહ થઇ.
		જનરલ નોટે અફગાનોને હરાવ્યા.
		લોર્ડ નેપીઅર સિંધના અમીરોને હરાવ્યો.
		"
		લોર્ડ ગાફની તથા સિંધીઆ વચ્ચે, સિંધીઆ હાર્યો.
		જનરલ એએ સિંધીઆને હરાવ્યો.
		લોર્ડ ગાફે શીખને હરાવ્યા.
		હંબ્રેજ અને શીખ વચ્ચે, શીખ હાર્યો.
		હંબ્રેજ અને શીખ વચ્ચે, હંબ્રેજને હારી પહોંચી.
		હેન્રી સ્મીથ ને શીખ વચ્ચે, હંબ્રેજ વિજયી થયા.
		હેન્રી સ્મીથ ને સર હ્યુ ગાફે શીખને હરાવ્યા.
		લોર્ડ ગાફે થેરસીંગ તથા ચતુરસીંહને હરાવ્યા.
		લોર્ડ ગાફ તથા શેરસીંહની વચ્ચે, હંબ્રેજને ના-મનો જય મળ્યો.

સાલ.	આંની લડાઈ.	કોની વચ્ચે
૮૨	”	કિનીરી.
૮૩	”	મદુસેન.
૮૪	”	ગુજરાત.
૮૫	૧૮૫૨	રંગુન.
૮૬	”	પેયુ.
૮૭	૧૮૫૭	(મંગરેજી અંગાળા ફાજનો (ખળવા) બીજે વરશે ઇંગરેજની ફતેહ.

લઢાઈઓનાં કારણ.

પેહુલી મહીસુરની લડાઈનું કારણ.

ઈ. સ.

૧૭૬૬-૧૭૬૮ હૈદરઅલી મૈસુરના હિંદુરાજને ગાદીએથી ઉઠાડીને પોતે ગાદીએ બેઠા હતા અને પેતાનું રાજ વધારતો હતો તેથી મરેઠા નીજમ અને ઇંગ્રેજ એકા કરીને રાજ વધારતો. અટકાવ્યો અને મરેઠા અને નીજમ હૈદરના પક્ષમાં જવાથી ઇંગ્રેજને એકલું લડવું પડ્યું.

૧૭૬૭ અંગમા સ્મીથે હૈદરને હરાવ્યો.

” ત્રીનોમાલી. ”

૧૭૬૯ પછી મદ્રાસ આગળ સંધી કરવામાં આવી દરેક પક્ષકારે એક એકનો જીતેલો મુલક પાછો આપવો ને કોઈ દુસ્મન ચઢી આવે તો એક ખીન્નને મદત કરવી

બીજી મહીસુરની લડાઈનું કારણ

૧૭૮૦-૧૭૮૪ ૧ ઇંગ્રેજે હૈદરના ના કહેવા છતાં વલંદા લોકો પાસેથી નાગોર અને માછી જીતી લીધાં.

૨ ઇંગ્રેજ લશ્ક હૈદરના ના કહેવા છતાં તેનાં રાજમાં થઈ ગયું હતું

૪. સ.

૩ મરેદા જ્યારે હૈદરના ઉપર ચઢી આવ્યા
ત્યારે મદદ કરી નહીં

૪ ઇંગ્લેન્ડને ફ્રેંચ વચ્ચે લડાઇ ચાલવવાથી ફ્રેંચ
લોકોએ તેને ઉસકર્યો હતો તેથી તેણે ઠણાટક ઉ-
પર ચઢાઇ કરી.

૧૭૮૦ પોલીસોર આગળ લડાઇ થઈ હૈદરે કર્નલ ખેલીના
લશ્કરને હરાવ્યું.

૧૭૮૧ પોર્તોનોગો પોલીસોર સોલીંગર આગળ સરખકુટે
હૈદરને હરાવ્યો.

૧૭૮૨ પનીઆની મેજર હેલિંગટને ટીપુને હરાવ્યો.

૧૭૮૪ માંગસોરનું તલનામું. સરતો નીચે પ્રમાણે.

૧ દરેક પક્ષકારે લડાઇની અંદર જીતેલો મુલક
એક ખીમ્મને પાછો આપવો.

ત્રીજી મહીસુરની લડાઈનું કારણ.

૧૭૮૬-૧૭૯૨ ૧ ટીપુ હમેશા અંગરેજ તરફ વેર ભાવ રાખ-
તો હતો અને સલાહ થયા પછી લડાઇની તૈયારીઓ કરતો હતો

૨ અંગરેજના ના કહેવા છતાં ઇંગ્લેન્ડના મળ-
તીયા ત્રાવણકોરના રાજા ઉપર હુમલો કર્યો તેથી
લડાઈ શરૂ થઇ.

૧૭૯૧ અરીકેરા લાડ ઠાનવાલીશે ટીપુને હરાવ્યો પછીથી

સ.

લૉડ કાર્નવાલીશે શ્રીરંગપદ્મણુને ઘેરો ધાલ્યો તેથી
ટીપુને સલાહ કરવાની જરૂર પડી.

૧૭૯૨ શ્રીરંગપદ્મણુનું તહનામું. કારણો. (સરતો)

૧ ટીપુએ પોતાનું અર્ધું રાજ ઇંગ્રેજને તેના
મળતીઆને વેચી આપવું.

૨ લડાઈના ખર્ચ તરીકે ઇંગ્રેજને ત્રીસ લા-
ખ રૂપીઆ આપવા.

૩ લડાઈના સંઘળા દેદીઓને છૂટા કરવા
અને આ સરતો ટીપુ પાળે ત્યાં સુધી તેના બે-
હોકરાને ઇંગ્રેજની છાવણીમાં રાખવા.

ચોથી મહીસુરની લડાઈનું કારણ.

૧૭૯૮-૧૭૯૯ ટીપુ ફ્રેંચ લોકોની મદદ માગતો હતો અને ત્યાંના
રાજા તેપોલીઅન સાથે કાગળ પત્રનો વહેવાર
ચલાવતો હતો. અને જ્યારે ઇંગ્રેજો તે સાથે વફાલ
મોકલ્યો ત્યારે તેને ધિકાર્યો તેથી લડાઈ શરૂ થઈ.

૧૭૯૯ સદારસીર આગળ જનરલ રુડઅર્ટ ટીપુને હરાવ્યો.

૧૭૯૯ માદવેલી આગળ જનરલ હારીસે ટીપુને હરાવ્યો.

પછી શ્રીરંગપદ્મણુ ઉપર કૂચ કરી તેના ઘેરામાં
ટીપુ મરાયો તેથી તેના રાજના ત્રણ ભાગ કર્યા.

૧ નીમ્નમ. ૨ ઇંગ્રેજને. ૩ ત્યાંના હીંદુ રાજાને

ધ. સ.

૭૧

આપવામાં આવ્યો દીપ્તિના છોકરાને પેનશન આપીને ઇંગ્લેન્ડે વેલોરમાં રાખ્યા.

૧૭૭૫ સુરતનું તહનામું ઇંગ્લેન્ડને રાધોલા વચ્ચે. (સરતો.)

૧ ઇંગ્લેન્ડે રાધોલાનો પક્ષ લેવો અને તેના જલ્લામાં સાદિ અને વસાઈ ઇંગ્લેન્ડને આપવાં પણ આ સંધી હસ્તિંગ્સને ન ગમવાથીના મંજુર કરવામાં આવી.

૧૭૭૬ પુરંધરનું તહનામું. માધવરાવ પેશ્વા તથા ઇંગ્લેન્ડ વચ્ચે. (સરતો.) ઇંગ્લેન્ડે રાધોલાનો પક્ષ છોડી દેવો તેના જલ્લામાં ઇંગ્લેન્ડ સાદિ અને વસાઈ પોતાના કબજામાં રાખે.

પેહલી મરાઠા લડાઈનું કારણ.

૧૭૭૭-૧૭૮૨ ૧ પુરંધરના તહનામા પછી મરેઠાઓએ છાની તૈયારીઓ કરતા હતા.

૧૭૭૯ ૨ રોહીલાનો નાશ કરવાથી અને નંદકુમારને ફાંસી દેવાથી તેઓનાં મન ઉસ્કેર્યાં હતાં તેથી વાર્ન હસ્તિંગ્સે મુંબઈથી એક લશ્કર મોકલ્યું, કર્નલ ક્રાકઝ પણ તે લશ્કર હારી જવાથી ઇંગ્લેન્ડને શરમ પોઆડે એવી રીતે વારગામ આગળ સધી કરીને પોતાનો છૂટકાગ્રે મેળવ્યો પણ હસ્તિંગ્સને

ધ. સ.

નાપસંદ પડવાથી દુર્ગલ ગોડડને ગાકલ્યો.

૧૭૮૦ તેણે અમદાવાદ ને ડભોઈ લીધાં હૈદર સાથે લડા-
ઈ ઉઠવાને લીધે મરેહા જોડે સંધી કરી.

૧૭૮૨ સાલ બાઈનું તહનામું. (સરતો.)

૧ રાધોબાને ૨૫ હજારનું પેનશન આપવું.

૨ ઈંગ્લેન્ડ તથા પોર્ટુગીઝ સીવાય બીજા કોઈને
નોકર રાખવો નહી.

૩ મરેહાઓનો જીતેલો મુલક પાછો આપવો.

૪ ભરૂચ સીંધીઆને આપવું. હૈદર સામી મ-
રેહાએ ઈંગ્લેન્ડને મદદ કરવી.

૧૮૦૨ વસાઈનું તહનામું. બાજીરાવ પેશ્વા ને ઈંગ્લેન્ડ વચ્ચે.
(સરતો.)

૧ બાજીરાવે પુનામાં ઈંગ્લેન્ડનું લશ્કર રાખવું
અને તેના ખર્ચ પેટે ૨૬ લાખ રૂપિયા આપવા ઈંગ્લે-
ન્ડને સુરત ઉપર દાવો ન રાખવો ઈંગ્લેન્ડના યુરો-
પીઆન દુસ્મનને નોકરીમાં રાખવા નહીં. ત્રીજામ
અને ગાયકવાડના વાંધા ઈંગ્લેન્ડ મારફત પતવવા
તેના બદલામાં ઈંગ્લેન્ડ બાજીરાવને ગાદી પાછી
અપાવવી.

૬. સ.

બીજી મરેઠા લકાઈનું કારણ.

દોલતરાવ સીંધીઆ રાધોજી ભોંસલે ને ઇંગ્લેન્ડ વચ્ચે.
૧૮૦૩-૧૮૦૪ ૧ વસાઈના તહનામાથી દોલતરાવ ને રાધોજી
ચુસ્ત થયો હતો તેથી લકાઈની તૈયારી કરી.

૧૮૦૩ અસાઈ આગળ વેલ્હેરલીએ સીંધીઆ તથા ભોંસ-
લેના લશ્કરને હરાવ્યાં.

દીક્ષી આગળ લૉર્ડ લેકે સીંધીઆના લશ્કરને હરાવ્યું.
૧૮૦૩ સાલવારી. ”

આરગમ આગળ વેલ્હેરલીએ સિંધીઆ તથા ભોં-
સલેના લશ્કરને હરાવ્યું.

૧૮૦૩ દેવગામનું તહનામું, રાધોજી ભોંસલે ને ઇંગ્લેન્ડ વચ્ચે.
સરતો.

૧. રાજ્યએ કટક, બાલાસોર અને વર્ધા નદીનો
પશ્ચિમનો મુલક ઇંગ્લેન્ડને આપવો.

૨. નીજમ અને પેશ્વા વચ્ચેના વાંધા ઇંગ્લેન્ડ
મારફત પતાવવો તથા ઇંગ્લેન્ડના પરદેશી શત્રૂને
નોકરીમાં રાખવા નહીં.

૧૮૦૩ સરજીઅજીનનું તહનામું સરતો.

૧ સીંધીઆએ ગંગા અને જીમનાનો વચ્ચેનો
મુલક આપવો. જેપુર, જોધપુર, ગોહડ સતલજનો
ઉત્તરનો મુલક, અહમદનગર, ભરૂચ, અજનધાટ

ઈ. સ.

અને ગોદાવરીની વચ્ચેના પ્રાંતોનો મુલક આપવો.

૨ પેશ્વા અને નીજમ વચ્ચે વાંધા ધ્યેજ મારફત પતવવા.

ત્રીજી મરેઠા લડાઈનું કારણ.

જસવંતરાવ ને પેશ્વા વચ્ચે.

૧૮૦૪-૧૮૦૫ ૧ વસાઈના તહનામાથી હોલકર નાખુશ થયો હતો.

૨ તેણે ધ્યેજ પાસે મુલક માગ્યો અને ધ્યેજના આશ્રા તળેના રજપુત રાજ્યોને સતાવ્યાં તેથી લડાઈ શરૂ થઈ.

૧૮૦૪ દીગ આગળ ફેજર તામન્સે જસવંતરાવ હોલકરને હરાવ્યો.

ફરકાબાદ આગળ લોડલેકે હોલકરને હરાવ્યો.

